Масса а мехкашкара пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГIалгIай обкома, Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Советеи Министрий Советеи орган

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

65 (4506). | ШИНАРДИ, 1 июнь, 1971 шу. | Мах 2 кеп. | Газет арадувл 1923 шера денз

ЧЕХОСЛОВАЦКО-СОВЕТСКИ ДОТТАГIАЛА МИТИНГ

ПРАГА, 27 май. (ТАСС). Тахан укхаза «Авто - Прага» яхача пражски заводе чехословацко-советски доттагIала митинг хилар, цига дакъа лоацаш КПЧ XIV съезде ена, КПСС ЦК Генеральни секретарь Л. И. Брежнев керте латта КПСС делегаци а йолаш.

Митинг хьайийллар КПЧ ЦК Президиума члена, КПЧ Пражски городской комитета хьалхарча секретара Л. Капека.

ЧIоагтIа тIоараш а детташ тIайийцар гулбеннараша КПСС ЦК Генеральни секретара Л. И. Брежнева даь къамаьл. КПСС делегацена керте латтачо дег тIара баркал аьлар завода къахьегамхоша сед безаме шоаш тIаэцарах. Цо белгалдаьккхар, КПСС- аи КПЧ-енеи юкъера, советски чехословацки халкъашта юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаши дIахо дегIакхувлараи чIоагIдараи Советски Союза Коммунистически парте низаш кхо-дерг ца хилар.

1971 шера 27 мае «Авто-Прага» заводе новкъоста Л. И. БРЕЖНЕВА даь къамаьл

Деза новкъостий!

Мукъаба сона мтара хьалха-оаш тхо дег тIара тIаэцарах, дег тIара доттагIал долаш оаш укхаза Советски паччахьалкхенахи Советски Союза Коммунистически партехи даь къамаьлаш бахьан долаш шоана дег тIара баркал ала. КПЧ XIV съезде дакъа лаца шух мехка даьхкача оаха, КПСС делегаце членаша, чIоагтIа гIаддаха дIалургда «Авто-Прага» коллективо а чехословацки столицерча кхыча заводий викалаша а тха халкъага, советски коммунисташка, СССР болхлой классага дохьийта моаршал. Цудухьа мукъаба сона оаха тхоашкара оалача баркала дерригача советски къахьегача халкъагара баркал дIатIатоха. Баркал хилда шоана, новкъостий!

«Авто - Прага» завод алхха хьоахайнча а дика уйла дег чу йосс хIара советски сага. ДоттагIий бицбалийтац оаха, тхона мах бе хов вай юкъара гIулакх, социализми коммунизми хьалъяра гIулакх бахьан долаш лоаттабаьча къовсамерча соратникий майрален деналеи. Дика дагадоагIа тхона 1968 шерара хала ахка, партеи правительстван кулгалхошкара баьина болхлошкеи колхозхошкеи кхаччалца бола берригa — белгтала беррига советски нах дегаш тохадениеи сатем байнеи болаш социалистически Чехословакена тIадужаш лаьттача контрреволюционни переворота Iиндаргiага хьийжа ха. Цу хана «ши эзар дош» аьнна ца Iеш, шиъ е кхьметтел ткъаъ шиъ а миллинон дош аьнна хила мегар социализма моастагIаша дегIаахара социалистически ленински наькъах бола шун мехка къахьегача халкъа тешам боабар духьа. Дукха хIамаш юкъедаьхадар КПЧ авторитет йоаяр, общество кулгалдара даькъах из яккхар, империализмана дика хетийтар гIоне Советски Союзаи Чехословакенеи юкъера гIулакхаш эгIадар, социалистически мехкий вежаращка йолча содружествана юкъера из дIаяккхар духьа. Иштта лаьттача пу ханна духхьал укхазара, шун «Авто - Прага» заводера йийкар советски нахага укх тайпара дешаш ала шоай дегIаца къонахчал корадаьча 99 интернационалиста низ бола оаз: «Вай доттагIал, вай цхьоагIол езьяьй Соколова юхxе, Дукла тIа, тIемаш лаьттача кхыча моттигашка вай цхьана Iодахийтача цIийво. Вай моастагIий хувцалац, уж берригаш а хьалхагIа шоаш хинна империалисташи пар разведкаши я, тахан кхы а дукхагIа опыт йолаши из бахьан долаш кхы а кхерамегIеи хилар мара хIама доацаш...».

Бехк ма баккхалаш сох из письмо аз укхаза юха керда дакккхарах, шоана из, бакъдар аьлча, сонaчул дикагIа ца доагIе, кIезигагIа доацаш дагадоагIа, укхаза ма бий из яздаьрех дуккха бараш. Цхьабакъда, сога из хьоаха ца деш Iе йиш яцар, хIана аьлча 1968 шера аьхки Чехословаке цу тайпара дешаш яздарал, советски коммунистий газета тIа — «Правда» тIа уж кхайкадарал доккха къонахчал, бокъонца дола болхлочун революционера къонахчал хила дезар.

Тха халкъа, тхона массанена а дика хов, «99-не письмон» авторий дукха хIамаш ла дийзалга. Социализма моастагIаша бокъонца гIелал енай царга, «дIахаьдараш» а кхыметтел мохк «бехкараш» а яьхад царех. Цхьабакъда, «99-не письмо» тIа, социалистически Чехословаке дуккхача кхыча патриотий выступленешка а санна, цу хана дерригача дуненна дIахозаш йийкар бокъонца чехословацки болхлой классагара йоагIа оаз. Из оаз кхы южае магaнзар антисоциалистическии антисоветски пропаганда ена специалистий цхьанна а хIиллана, цхьанна а йоахара, цхьанна а харцонна.

Из оаз а социализма гIулакха тешаме болча кхыча коммунистийн парте боацарийн — Чехословаке болхлой, ахархой, интеллигенце — оаз а хьахезар. Шерра хьаллаьцар из erригача КПЧ-ена юкъе, берригача мехка, берригача тешаме мел барий дегашка. Бокъонца болча коммунистий денал бахьан долаш, СССР-ои кхыча социалистически мехкашеи вежарашха новкъостал а деш, КПЧ-ена юкъерча унахцIенача низий вIаштIехьдаьлар мехка контрреволюционни переворот е гIортар юкъагIдаккха, антисоциалистически, правооппортунистически, ревизионистски низаш дохаде, юха а марксистско - ленински наькъа тIа отта, Вахаро къаьгга шаьра хьахьекхар, бокъонца дIахаьдари мохк бехкари малав а ший социалистически общества бокъонца вола гражданин малав а. Тахан мичаб 99 патриот дIаваккхара тIахьехам баьраш? Мичаб «гуманни социализмах» Iалаьмате дукха дийцаи чехословацки халкъа карагIдаьина социалистически хIамаш лорадераштa эггара аккагIча тайпара мехка низаш де доладара кхы а дукхагIа зуламаш даьи бола уж Iалашбаьраш — ши юкь йола политикаш? Ший мугIараштa юкъера аракхайсаб уж парте, гоамбенна юстарбаьхаб халкъа. ХIаьта «99-не письмон» автораш укхаза ба, шоана юккъе. Класса гIолларча берригача вежараща цхьана къахьегамца чIоагIъю цар шоай республика а дерригача дунен тIара социализма гIулакх а. Цудухьа 1968 шера аьхки цар яь майра выступлени дунен халкъашта юкъерча болхлой болама исторена юкъе яхай бокъонца йолча социалистически интернационализма акт санна.

Сийлен хоастами хилба денал долча революционерашта - интернационалисташта!

Деза доттагIий!

Тха делегацена чIоагIа хозахет шо долча заводе хилар, Прагерча болхлошца вIашагIкхетар. Къаьстта хозахет из сона, хIана аьлча са еррига къона ха заводской коллективана юкъе волаш дIаяхай. Укхаза, шоана юкъе, волаш ши-шегIа дагаух, социализм хьалъеча, социалистически мехкий дерригача вахаре ма чIоагIа лоархIам болаш хиннай болхлой класс яха уйла. Социализми коммунизми бахьан долаш лоаттабеча къовсама дерригача историе, ерригача вай опыто хьахьокх из. Шоана геттара дика хов, Чехословаке 1948 шера котало яьккхача феврала керттера низ, 1917 шера октябре Россе а санна, коммунистий кугалца буржуазена духьала хоадамболлаш тIом бара гIеттаи ахархой, интеллигенци, дерригa къахьега халкъ тIехьадаьннеи хинна духьал болхлой класс хилар.

Шун, чехословацки болхлой, чехословацки коммунистий, дика моаршал да «Чест праци» — хоастам хилба къахьегама яхаш. Хоастам хилба къахьегама, хоастам хилба социализм хьалъеш долча, хIанзарча цивилизаце сага гонахьа мел долеи саг кийчвеш

(Йистедоалар 2-ча оагIо тIа).

КЕРТТЕРА ТЕРКАМ — ДОАКЪАР КИЙЧДАРА

Доккхий декхараш латт Нохч-ГIалгIайчеи хьайбаш леладерашта хьалхашка ийслагIча пятилетка хьалхарча шера. Цар лаьрхIад укх шера паччахьалкхенга 32600 тонн дулх, 81000 тонн шура, 57 миллион фуаш, 3550 тонн тха доахка. Уж декхараш кхоачашдара хIара колхозеи совхозеи кулгалхоша, зооветеринарни специалисташа, берригача хьайбаш леладераща хIанз керттера теркам тIабахийта беза гIулакх да ерригача шоай торонех пайда а эцаш хьайбаш чусоцадаьча хана царна кхоачам хиллал доакъар Iалашдар. Хьайбаш дебадара планага хьежжа соаххарчул дикка дуккхагIа Iалашъе еза укх шера йол, силос, концентраташ.

Республика цхьайолча районашка ханнахьа болабеннаб доакъар Iалашде. Наурски района боахамаша 25 май тIаккхоачаш 9570 гектара тIа эри тIаьнна а дIайийна а баьцаш хьекха а хьекха, 2422 тонн йол хьайбаша Iадоаккхаргдолча аргIаш а даь дIаоттаяьй. 4400 гектар гаргга дIайийна а шоаш тIаьнна а баьцаш хьекхай Шелковски района боахамаша, 1300 тонн йол вIашкатеха дIайоттаяьй. Иштта доакъар кийчде болабеннаб Грозненски, Гудермесски, цхьайолча кхыча районий боахамашка а.

Цхьабакъда еррига республика хьанийцача чIоагтIа эсала лел доакъар кийчдара балхаш. Ховш долча тайпара, дIадахача шера укх шерачул кIезига дар хьайбаш республика боахамашка, хIаьта а доакъар ца тоъар бахьан долаш дикка халонаш нийсъелар уж Iангара доахача. Из диццалийтад укх шера дуккхана районий юрта боахама управленей болхлоша, колхозийи совхозийи кулгалхоша. Къаьстта во латт доакъар кийчдара гIулакх Наьсарен района боахамашка. 25 май тIаккхоачаш цхьа гектар хьекха а яц, цхьа тонн йол а кийчъяьяц цу районе. Эсала лел доакъар кийчдара балхаш Урус-Мартана, МалгIабика, Надтеречни, Ачхой-Мартана районашка а. КIезиг-кIезиг мангал хьекха бале а, хьалъийца а вIашкатеха а хIама дац цига, хIаьта хьа ца эцаш касарагIа улла хьекха йол талхаш а латт.

Вай республике кхоачам болаш цонаш, даьгIенаш, дIайийна баьцаш, доакъара культураш я. Шортта догIа делхарах дика тIаьннай буц массенахьа. Мангала балхаш шерра дIадоладе дезa а доакъар кийчдара боахамий кулгалхой оарцагIбовла а беза ха хьатIаэттай хIанз. Доакъар кийчдара ерригача торонех кхетамца пайда эцарал хьалхагIа колхозийи совхозийи хьайбаш леладераша бе безаш болх бац хIанз. Беррига низ тIабахийта беза цар дукхагIа йол, сенаж, витаминни хьоар, силос кийчъяра. Къаьстта теркам тIабахийта беза кийчлу доакъар дика хилийтара, хIана аьлча кхоачамболлаш белоккаш витаминаши йоахка доакъар чIоагтIа лоархIаме да хьайбай продуктивность лакхъяра. Цхьаьккха а ца боахамий кулгалхошеи хьайбаш леладерашеи диццалийта йиш йоацаш: доакъар алсамдаккхара керттерча резервах цаI я эггара дикагIагротехнически йолча хана мангал хьакхари хьекха йол ханнахьа хьал а йийна вIашкатохари. Специалисташа яьча расчетах, мангал ханнахьа, баьцаш тоаеннача ханна хьекхачей доакъар кийчдара а-из лоаттадара а технологи нийса леласш хилчек цунцара хьайбашта чIоагтIа пайдана йола веществаш 30 процент гаргга дуккхагIа хулаш хилар.

Цхьадолча боахамашка хьекха йол догIо тIоада а еш малхо йокъа а еш уллаш хул массехк ди доаккхаш. Масала, 25 май тIаккхоачаш 365 гектара тIара буц хьекхай Сунженски района боахамашка, хIаьта из еррига йол хьал ца эцаш уллаш а я, иштта хьекха а хьекха хьал ца эцаш улл 350 гектара тIара йол Шаьла района боахамашка а. Цу гIулакхах Iалаьмате доккха зе доал, хIана аьлча дукха хьекха илла йол Iаьржлу, талх, во хул. Грозненски Шелковски районий цхьадолча боахамаша вIалла юкъ йолийтац мангал хьаккхараи йол хьалъэцараи юкъе, цар пайда эц йол йокъаяра вентиляторех, хIаьта из гIулакх массанахьа а де йиш йолаш а да.

Мехка тайп-тайпарча зонашкарча боахамий опыто хьахьекхад дикалга диллача сенаж сийна доакъар санна хIана яц аьнна хьайбаша юаш а доахана пайдана а хилар. Вешта йол кийчъеш йовчул кхозза кIезигагIа йов сенаж кийчъеш доакъарах йоахка пайданера веществаш. Сенаж юаш хилча лакхлу хьайбай продуктивность, хIаьта башха дукха мах а бодац из кийчъярга. Цудухьа чIоагтIа теркам тIабахийта беза боахамий кулгалхоша сенаж маьогга дукхагIа кийчъяра, из кийъяра эша буц укх шера шортта хилар теркал а деш.

Къаьстта теркам тIабахийта беза укх шера баьца жувр дукхагIа баккхара. Из болх сихха дIаболабе беза массанахьа а, дийнахь а буса а шин-кхаь сменагIа болх байта беза буц йокъаеча агрегаташка, хIаранега нормаш кхоачаш е яйтеш.

Боахамий кулгалхоша, специалисташа, партийни организацеша диццалийта йиш яц, кхоачамбалла доакъар Iалашдарга бола чиkъ духхьал цаI мара ца хилар: къахьегам нийса вIаштIехьбаккхар, доакъар кийчлеча пайда эцача техника балха овсарле лакхъяр, прогрессивни технологи юкъейоалаяр, доакъар кийчлеш боахкача наьха балха безам тIагIоргбола гIулакхаш чакхдахар.

Укх шера буц дика тIаьннадаь, мангал хьакха-м кхувргда, буц шортта я, гуйра гаьна я, яхаш багIа цхьайолча районашка. Цар Iалаьмате доккха гIалат ду. ХIанз ца лаьр дергдац тIехьагIа. ХIара денагIа, сахьатагIа пайда эца беза доакъар кийчдара. Массанахьа а болх бе эраяха еза доакъар кийчду бригадаш, цхьан комплексах бе беза болх — сихагIа хьакха беза мангал, хIанзае а поладала деза сенаж кийчъе, баьцах жувр баккха.

Хьайбай боахам дIахо дегIабоалабар партийни, советски, юртбоахама органий керттерча декхарех цаI да. Из кхоачашдара эггара хьалха де дезар да шортта доакъар Iалашдар. Иштта мара йиш хургьяц хьайбай продукташ дукхагIа яха, тIаийца декхараш кхоачешде.

СССР IИЛМАЙ АКАДЕМЕ ПРЕЗИДИУМ ХАРЖАР

25 — 28 мае Iилмахой Москвески ШагIа СССР Iилмай Академе юкъара собрани хилар. Академе кулгалду органаш хержай.

СССР Iилмай Академе Президенталла юха а академик Мстислав Всеволодович Келдыш хержав.

Вице - президенталла хержаб академикаш М. Д. Миллионщиков, В. А. Котельников, А. Н. Белозерский, А. П. Виноградов, П. Н. Федосеев, М. А. Лаврентьев.

СССР Iилмай Академе президиума керттерча Iилман секретара декхараш кхоачашде — СССР Iилмай Академе член-корреспондент Г. К. Скрябин.

СССР Iилмай Академе президиума юкъебахаб СССР Iилмай Академе отделеней академикашсекретараш академикаш Н. Н. Боголюбов, Л. А. Арцимович, М. А. Марков, М. А. Стырикович, Б. Н. Петров, А. Н. Несмеянов, Н. М. Жаворонков, А. А. Баев, Е. М. Крепс, Я. В. Пейве, В. И. Смирнов, Л. М. Бреховских, В. М. Хвостов, Ф. В. Константинов, Н. П. Федоренко, М. Б. Храпченко, СССР Iилмай Академе Уральски Iилман центра президиума председатель академик С. В. Вонсовский, СССР Iилмай Академе СибарегIарча отделене председатела хьалхара заместитель академик А. А. Трофимук, СССР Iилмай Академе Дальневосточни Iилман центра президиума председатель СССР Iилмай Академе член - корреспондент А. П. Капица. Президиума членалла хержаб иштта академикаш А. П. Александров, В. А. Амбарцумян, Н. Г. Басов, П. Л. Капица, Н. В. Мельников, Н. И. Мусхелишвили, Б. Е. Патон, И. Г. Петровский, Н. А. Пилюгин, П. Н. Поспелов, А. М. Прохоров, А. М. Румянцев, Н. Н. Семенов, В. М. Тучкевич.

Общественни Iилмай къаьсткъаьстача проблемаех яьча доклашка ладийтIар 28 мае СССР Iилмай Академе юкъарча собране.

(ТАСС).

Н. В. ПОДГОРНЫЙ МОСКВЕ ЮХАВАР

28 мае ВIашагIкхийттача Iарбий Республикера Москве юха вена официальни йоацача доттагIала визитагIа ОАР Президент а Iарбий социалистически союза Председатель а волча Анвар Садата вийха вахa цига хинна КПСС ЦК Политбюро член СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Н. В. Подгорный.

Грозненски химически комбинате № 17-18 йолча цеха аппаратчикашта юкъе хьинаре къахьегарца белгалваьнна ва аппаратчик Ушаев Султан. Массаза а нийса лелаю цо технологически режим. Ший бехкагIа хьовзам хилийтац балха тIа.

СУРТА ТIА: аппаратчик С. Ушаев. С. ХУГАЕВА сурт.

45,5 ЭЗАР СОМ КХОДАЬД

Нохч-ГIалгIай автоуправлене предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаеш я Грозненски автотранспортни предприяте коллектив. Ер шу доладелча денз по планал совгIа дIа-юха бихьа халкъа боахама мухь итт эзар совгIа тонн я. Мухь дIа-хьа бахьарга дIабода мах лохбара, электроэнерги, доагор кходарах укх шера паччахьалкхенна планагIа лаьрхIачул совгIа цо баь пайда 45,5 эзар сом да. Цу автопредприяте колоннашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалхара моттиг лелаю С.-А. Дадаев керте латтача 4-ча колонна коллективо. Цига белгалбаьнна дика къахьегаш ба автомашиний водителаш М. Канаев, Ш. Хасимиков, И. Карагичев, Л. Сулейманов. Шоай смении нормаш юкъера лаьрхIача 125—130 процент кхоачаш а еш, чIаизлехьа пхе бетта задани кхоачашъяьй цар.

З. ДОШУХАНОВА.

РАЙОНА ПАРТАКТИВ

Укх деношка КПСС Наьсарен райкома зале района партийни организаце актива собрани хилар. «КПСС XXIV съезда решенеш кхоачашъяра района предприятей, организацей, учреждений коллективаша чакхйоахача мероприятех» доклад йир цига КПСС Наьсарен райкома хьалхарча секретара С. Х. Гостимирова.

Дийцача деша хьакъехьара соцам тIаийцар актива собране.

С. ШАБИЕВ.

ДОТТАГIАЛАХИ ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШ ЛЕЛАДАРАХИ ДОЛЧА СОВЕТСКО-ЕГИПЕТСКИ ДОГОВОРА КУЛГАШ ЯЗДАР

КАИР, 28 май. (ТАСС спец. корр.). Кубба яхача республикански Двореце кулгаш яздаьд Советски Союзаи ВIашагIкхийттача Iарбий Республиканеи юкъе доттагIали цхьана гIулакхаши леладарах долча Договора. Цунна кулгаш яздир: Советски Союза хьалхара — КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела Н. В. Подгорне а ВIашагIкхийттача Iарбий Республикана хьалхара — ОАР Президента, Iарбий социалистически союза Председатела Анвар Садата а.

Кулгаш яздеча хана советски оагIонгахьара цига бар: КПСС ЦК секретарь Б. Н. Пономарев, КПСС ЦК член, СССР кхыча мехкашцарча гIулакхий министр А. А. Громыко, КПСС ЦК член, СССР оборона министра заместитель эскара инарал И. Г. Павловский, хIаьта иштта КПСС ЦК член, СССР Министрий Совета арахьарча экономически бувзамашта йолча Паччахьалкхен комитета председатель С. А. Скачков, КПСС ЦК членалла а кандидат ОАР-ера СССР посол В. М. Виноградов, кхыбола советски официальни нах;

ОАР-а оагIорахьара цига бар: вице-президент Хусейн аш-Шафии, Халкъа собране председатель Хафез Бадауи, премьер-министр Махмуд Фавзи, премьер - министра заместитель мехкдаьттаи минеральни ресурсайи промышленноста министр, АСС Генеральни секретара декхараш кхоачашдеш вола Азиз Сидки, ОАР кабинета кхыбола членаш.

Договора кулгаш яздаь баьнначул тIехьагIа Н. В. Подгорнеи Анвар Садатеи лоаца къамаьлаш дир.

Кулгаш яздеча хана цига бар дуккха советскии кхыча мехкийи журналисташ.

СОВЕТСКИ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕСПУБЛИКАЙ СОЮЗАИ ВIАШАГIКХИЙТТАЧА IАРБИЙ РЕСПУБЛИКАНЕИ ЮКЪЕ ДОТТАГIАЛИ ЦХЬАНА ГIУЛАКХАШИ ЛЕЛАДАРАХ ДОЛА ДОГОВОР

Советски Социалистически Республикай Союзаи ВIашагIкхийттача Iарбий Республиканеи юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакъаши дIахо дегIадоаладар шинна а паччахьалкхен халкъий хьашташа ма яххара а массане юкъара машар чIоагIбара гIулакха аьттув боаккхаш а хиларах чIоагтIа дог тийша йолча Советски Социалистически Республикай Союзеи ВIашагIкхийттача Iарбий Республикаи империализманеи колониализманеи духьаларча, халкъий паргIатонна, лоIама, социальни прогресса тIехьарча къовсама идеалаша делаш ураоттадаь а йолаш;

хувцалургбоацача машар безача шоай арахьарча политика наькъагa хьежжа дунен халкъашта юкъера машари кхерамзлеи чIоагIъяр духьа йоарзагIа ца йоалаш къовсам лоаттабе чIоагтIа лаьрхIа а йолаш;

— ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Устава лерхIараштеи принципаштеи шоаш тешаме хилар бакъ а деш;

— шинна а паччахьалкхенеи халкъаи юкъера цIенача дег тIара доттагIала традиционни гIулакхаш доттагIалеи цхьана леладеча гIулакххийи хьакъехьа договор дара наькъаца лоаттадеи чIоагIдеи лаьрхIа а йолаш, цунца уж дIахо дегIадоаладара ларл а елла:

укх лохерчоа барт вIаштIехьбаьлар.

СТАТЬЯ 1

Барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча оагIонаша тешаме дIаккхайкаду, шинна а мехкаи цар халкъаштеи юкъе массаза а цIаккха лохаргдоаца доттагIал хургхилар. Цар дIахо а суверенитета, территориальни бIарччала сий дара, чурча гIулакхашта вIаши юкъе ца гIертара, цхьатаррарча бокъонийи вIаши гIойле хиларен принципий ларда тIа дегIа а кхувларгда, чIоагI а дергда шоашта юкъе латта доттагIали политически, экономически, Iилма - технически, культурни, кхыча доакъошка массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаши.

СТАТЬЯ 2

Социалистически паччахьалкхе хиларах тарра Советски Социалистически Республикай Союзаи обществана социалистически эргалонаш е лаьрхIа йолча ВIашагIкхийттача Iарбий Республикаи айхха а массе оагIорахьара а цхьана гIулакхаш леладергда шоай халкъашта карагIдаьнна социально-экономически хIамаш кара ца далийтараи дIахо дегIакхувлараи эша хьалаш Iалашдара даькъе.

СТАТЬЯ 3

Дунен халкъашта юкъера машари халкъий кхерамзлеи хьаллоаттаяра массе оагIорахьара новкъостал де дага, хиларца хьалхе а лелаеш, Советски Социалистически Республикай Союзаи ВIашагIкхийттача Iарбий Республикаи дIахо а ВIашагIкхийттача Къамий Организаце Устава лерхIарашкеи принципашкеи хьежжа Гаргарча Малхбоалене чIоагIеи нийсхони машар оттабара а Iалашбара а цIенхаштта къахьегаргда.

Машар безаш йола арахьара политика чакх а йоахаш, барт вIаштIехьбоаккхаш йола лакхера сагIонаш машара, дунен халкъашта юкъера кхоккам кIеьдбара, массане а цIендаь герз дIадоаккхилгеи ядерни а дуккха адам хIалакдеш дола кхы тайпа а герз декхилгеи вIаштIехьдаккхара тIехьа латтаргья.

СТАТЬЯ 4

Дерригача халкъий паргIатонийи цхьатаррарча бокъонийи идеалаша хьалхле а лелаеш, барт вIаштIехьбоаккхача лакхерча оагIонаша империализми колониализми бехке ю шоай ерригача формашцеи гIулакхашцеи. Дерригa колониальни мехкаши халкъаши шоай лоIаме хилийтара хьакъехьара ООН Деклараци кхоачашъяр духьа уж дIахо а латтаргья империализмана духьала, колониализм ерригa а цIенъяь а дIаяккхара тIехьа, цар юха ца йоалаш къовсам лоаттабергба расизманеи апартеиданеи духьала.

СТАТЬЯ 5

Барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча оргаnaша дIахо а шери кIоарги дергда экономически Iилма - технически доакъошка — промышленносте, юрта боахаме, хий боахаме, ирригаце, Iалама ресурсаш йоахача, энергетика дегIаккхувлача, къаман кадраш кийчъеча, экономика кхыдолча доакъошка цхьана леладу гIулакхаши опыт дIа-юха нийлгеч.

ОагIонаша вIаши гIойле хиларен дуккхагIа аьттув хиларен принципий ларда тIа шеръергья шинна а паччахьалкхенна юкъера торговлии форда наькъашка гIоллара бувзамаши.

СТАТЬЯ 6

Барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча органаша новкъостал дергда Iилма, искусства, литература, образоване, узахцIено лорадяра, кепайоазон, радио, телевидене, кино, туризма, физически культура даькъе а кхыча доакъошка а шоаш цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIадоаладара.

ОагIонаша новкъостал дергда шинна а мехка халкъий вахар, къахьегам, карагIдувлараш вIаши кIоаргагIа довзийтар духьа къахьегамхой политически общественни организацешта, предприятешта а культурни Iилмани учреждешешта а юкъе цхьана леладу гIулакхаши юкъарчал доацаш лоаттаду бувзамаши шердара.

СТАТЬЯ 7

Халкъий машари кхерамзлеи Iалашъегта чIоагтIа ловш а машар бахьан долаш къовсам а лоаттабеш дунен халкъашта юкъерча аренера шоай гIулакхаш вIаши дага а ювлаш леладара чIоагтIа лоархIам беш а йолча барт вIаштIехьбоаккхача лакхерча оагIонаша цу гIулакха тайп-тайпарча боараме хан-ханнахьа вIаши консультацеш ергья шинна а паччахьалкхен хьашташта доагIаш долча дерригача лоархIамеча дешаех лаьца.

Нагахьа санна, шинна а оагIонка хетачох, машара кхерам тIа боссаш е машар толхабеш моттигаш нийсъелча, уж кхы хье ца луш шоайла вIашагIкхетаргья тIабесса кхерам дIабаккхара е машар юхаметтаоттабара гIулакхз шоай позицешта дагайовлар духьа.

СТАТЬЯ 8

ВIашагIкхийттача Iарбий Республика оборонни низ чIоагIбар духьа барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча оагIонаша шоашта юкъе яьча йоагI-йоагIача соглашеней ларда тIа дIахо а дегIакхувларгда тIема дешай даькъе цхьана леладу гIулакхаш. Цу тайпара цхьана леладеча гIулакхаша лерхIаргда, белгала аьлча, ОАР тIема персонал Iомаяра, агрессех хьахиннараш дIадахара гIулакха ВIашагIкхийттача Iарбий Республика низ чIоагIбар а хIаьта иштта моллагIча агрессена из духьала латтара низ чIоагIбар а духьа цунна лоаттаду тIема герзи гIирсаши карадерзадара новкъостал делга.

СТАТЬЯ 9

Укх договора лерхIарашкеи принципашкеи хьежжа, барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча оагIонех хIаране дIахкхайкаду, союзашта юкъе ше гIорг ца хилари цхьанна тайпарча паччахьалкхений группировкашта, хIаьта иштта барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча вокх оагIонна духьала долча гIулакхашта е мероприятешта юкъе ше дакъа лоацарг ца хилари.

СТАТЬЯ 10

Барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча оагIонех хIаране дIакхайкаду, дунен халкъашта юкъе лелаш долча договорашкара цун декхараш укх договора положенешта духьала ца хилар а цунца тарлургйоацаш йола цхьаккха тайпа дунен халкъашта юкъера соглашенеш ца е шийна декхар тIаэцаш хилар а.

СТАТЬЯ 11

Ер договор ше чIоагIденца даьннача дийнахь денз 15 шера латтаргда.

Нагахьа санна барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча оагIонех цхьанне договор юкъера дIададакха ше ловш хилар из белгалъяь ха чакхъялале шу хьалхагIа хьа ца кхайкадой, дIахорча 5 шера а иштта дIахо а, барт вIаштIехьбоаккхаш йолча лакхерча оагIонех цхьанне из договор юкъера дIададакха безам болаш ше хиларах карара пхи шу чакхдалале шу хьалхагIа йоазонца хоам балца йолча хана.

СТАТЬЯ 12

Ер договор ратификаци е езаш а укх гаргарча хана городе Москве хургдолча ратификационни грамоташ дIа-юха эцача дийнахь чIоагIлургдолаш а да.

Ер договор хIараяр эрсийн Iарбийи меттала а йолаш шин экземплярах оттадаьд, хIаьта шаккхе текст низ цхьатара болаш а я.

Оттадаьд городе Каире, 1971 шера 27 мае, хIаьта цунна нийсса ха я Хиджра 1391 шера 3 рабиа ас-сани

Советски Социалистически Республикай Союза хьалхара

Н. В. ПОДГОРНЫЙ.

ВIашагIкхийттача Iарбий Республикана хьалхара

Анвар САДАТ.

ПАРТИЙНИ ВАХАР

КХЕТАМЕИ ОРГАНИЗАТОРСКИ БАЛХА БУВЗАМ

Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене бурув тохара балхий Грозненски управлене партийни организаце идейни вахара юкъмоттиге латт КПСС XXIV съезда исторически решенеши материалаши. Укх шера апрель бетта цеховой партийни организацей партийни бюрощца, «Знание» общества отделенеца, лекторски группа активаца цхьана съезда решенештеи материалаштеи пропаганда яра балха план оттайир партийни комитето.

Съезда материалаш дIайовзийтаран царна пропаганда яран юкъеззаб партийни комитета членаш, управлене кулгалду болхлой, специалисташ, кхыбараш. Къаьсттача тематикагIа моттигашка агитационно - массови болх бу агитаторашеи политинформаторашеи.

Съезда материалашта пропаганда еча хьинаре дакъа доаш керттерча геолога нов. В. Н. Голозубова, производственно - технически отдела начальника нов. А. Г. Гусейнова, управлене начальника нов. А. Ж. Корнаева, дукхача кхычар.

Цу новкъосташа съезда материалех лаьца производственни коллективашка каст-каста беседаши докладаши ю, лекцеш еш.

Съезд хинначул тIехьагIа партийни, профсоюзни, боахама актива юкъе корта бола къамаьл хилар тха чакхйоахача мероприятей эффективноста хьакъехьа. ЦIенхаштта уйла тIаяхийтай таханарча ден гIулакхий керттерча хьала — дош корта болаш лелалара. ЧIоагIа теркал ду оаха боахам лелабара кердача системах йоахкача торонех биззагIа пайда эцара, социалистически яхь тоаярэ, административни кхетамеи балха юкъе органически бувзам хилийтара дешаш.

Ювцаргья аз опыт. Болхлой собранеш ярен социалистически яхь лелаярен практика — кхетама балха уж лоархIамегIара ши фактор — бокъонца техкача тхона гучадаьлар итогаш еча хана юкъ-юкъе нийса доаца хIамаш леладеш хилар. ХIаьта нийсачоа кIезиг-дукха а тIераваларо, царно лелаяро наьха догъэккхийт, цар гIулакх доахаду.

Цу тайпара хIамаш ца нийсдалийтара оаха яхьа итогаш еча хана бокъонца анализ ю дерригача хьоккхамашта, хIаьта укх тIеххьарча хана баллъни система юкъейоалаяьй. Хьоккхамашта юкъедихьад производственни заданеш кхоачашъяр меттел, производственни дисциплина лерттIа лелаяр, квалификаци лакхъяр, общественни вахаре дакъа лацар, кхыдараш.

Тха массаза а, хIара бетта юкъе, ерригача ткъаь йиъэ а производственни участке болхлой собранеш хул. Бурувдетта бригадаш дукхагIа юкъе йолча цу собранешка дIабахача бетта баьча балха итогаши хIаране лелаьча яхьа хьоккхамаши дувц.

Цу методо фу хьахьехар? ЭггIара хьалха цIендаь дIадаьхад яхье котбаьннарий мах бара даькъера нийса доаца хIамаш, оалаш ма дарра, ерригача коллективана хьалхашка ше ма дарра нийса къоастаду дош.

ШозлагIа-дале, болхлой кхетам дукхагIа лакхбу болхлой собранешеи яхьашеи.

КхозлагIа-дале, дикка айденнад тха бурувдеттарий хьинар, дикка тоалуш йоагIа производственни дисциплина.

ХIаьта, нагахьа санна кулгалдеча болхлоех цхьанне, партийни комитето тIадилларагIа, болхлой собране политически доклад еш хилар а теркалдича, из а бокккхача лоархIаме да тха производственни коллективай членаш политически кийчбара.

Цкъарчоа иштта аьттув боал тха административни кхетамеи балха юкъе органически бувзам хилийтара дешаш къестале. Дика масалаш шортта доаладе йиш я. Цхьабакъда, халахете а, цхьайола коллективаш я организаторски кхетамеи балха боарам лакха боацаш, цхьаболча кулгалхоша цунна юкъэ кIезига дакъа лоацаш. Иштта моттигаш я № 2 йолча районни инженерно - диспетчерски служба, «Аргун» производственни участке, кхычахьа. Белгалдаккха доагIа, лакхе йийцача производственни служба участкайи партийни организацеша, профсоюзни комитетаща, боахама кулгалхоша кхоачамбоацараш дIадахара цIенхаштта гIулакхаш чакхдаьха хилар.

ХIанз тхоай партийни организаце керттера декхар лоархI оаха КПСС XXIV съезда решенеш дIайовзийтара управлене коллектив оарцагIйоаккхилга. Цу гIулакха тIеерзаяь я идейно-политически балха ерригa формаш.

Партийни комитето производственни коллективай низаш тIадерзадаьд производства эффективность лакхъяра, Iилма-технически прогресс сихъяра, къахьегама оесарле айяра, производства резерваех ма могга дикасIа пайда эцара, экономе режими къахьегама дисциплинеи чIоагIъ яра лоаттабеча къовсамa.

Москвичий почин хьал а лоацаш, вай республикерча хьалха латтача производственни коллективаша дIадоладаьча хьоккхамеча гIулаккхашта тIеххьа управлене бурувдеттараша — мехкдаьтта лохараша деккхагIдола социалистически декхараш тIанйцар. Цар лаьрхIад.

1971 шерара бурув тохара балхий план ханал хьалха, 27 декабре, кхоачашъе; бурув тохара балхашка бода мах 0,25 процент лохбе; 9 скважина тоххам баь баккха а мехкдаьтта кIеж етта 4 скважина эксплуатаце дIаяла а. Организационно - технически мероприятеш чакхъяхара чотагIа кхоергья планови нормегIа йоагIачул совгIа 1,5 процент электроэнерги, 1,5 процент доагор, шозлагIа пайда эцарен кхом беш маркхалашта юкъеккхахьарен чотагIа 1000 тонн утяжелитель.

Иштта лаьрхIад ерригача буровойшкеи вышкомонтажни бригадашкеи Iилман ларда тIа къахьегам вIаштIехьбаьккхара 7 план юкъеяхьа. Технически дешара массе тайпашка 520 саг кийчве. Буровойш ханал хьалха хьалъяь яха, кхыдараш.

Социалистически декхарашка белгалдаьд бурувдеттарий къахьегама, быта, салаIара дешаш. Масала, управленеи профсоюза групповой комитетеи чотагIа Iаьржача форда йисте хьалъергья салоIа база, йиъ спортивни площадка кийчъергья, шер а яь тоаергья хIанз йолаш яраш.

Цеховой партийни организацешца цхьана хIанз партийни комитето долла хIама ду берригача экономически, идейно-политически, партийно - организационни балха боарам лакхбара, хIаьта КПСС XXIV съездо хьалхашка оттадаь декхараш кхоачашдара лоаттабеча къовсаме из керттердар а да.

КПСС XXIV съездо дIадийхаращца дувзаденна бурув тохара балхашка дIабода мах лохбара чакхдоахаргдола гIулакхаш дувцаш партийно - боахама актив хилар апрель бутт бовш. Цига къамаьлаш даьраша чIоагIа критика йир отделий, службай кулгалхоша, бурув деттача мастераша цу даькъе нийсдолийтача кхоачамбоацарашта. Бурув тохара балхашка дIабода мах лохбаран экономически болх тоабаран тIаерзаяь мероприятеш тIанйцар.

«ВIарччача шера хьинаре къахьегаа» яхача девизагIа яхь дIайоланьча Октябрьски революце орден лелаеча мехкдаьттеи гази доахача «Старогрознефть» управлене коллектива маьхера гIулакх массава раьза а хинна хьаллаьцад тха управлене бурувдеттараша. Хьалхарча квартале шоай хиннача хьоккхамел тIехбовла лаьрхIад шоллагIча квартале дукхача бригадаша.

Бурув деттача бригадаша болх дика бар бахьан долаш шоай производственни программа вIаштта биь бетта дика кхоачашъяьй управлене.

Масала, планагIа 10750 метр тоха дезаш хинна бурув 11230 метр техад.

Цу юкъа шоай производственни хьоккхамаш чIоагIа лакхдаьд № 1 йолча районни инженерно-диспетчерски служба (начальник нов. Э. С. Басин, партийни бюро секретарь нов. М. А. Демашина), «Аргун» участка (начальник нов. А. М. Мучаев, группарторг нов. П. И. Брызгунов), кхыча коллективаша.

Производственни планаш кхоачашъярца цхьана дикка тоалу технико - экономически хьоккхамаш. Цхьабакъда, уж тхоашта карагIдийнна хIамаш тхоашта хьалхашка латтача декхарий юхьиг лерхI оаха.

ЧIоагIа раьза хинна тIанйцар тха коллективо «Хьалха латтача бурувдеттача бригадай балха опыт мехкдаьтта промышленностеи геолого-тоххама организацешкеи шерра дIайоаржаяра хьакъехьара» КПСС ЦК соцам. Цу соцамо тхо декхарийла ду тхоай берригача балха критически мах бе. Резерваш дукха я тха, хIаьта царех керттеръяр хьалха латтача коллективай опыт дIайоаржаярах латт.

Технически службашца цхьана партийни комитето чакхдаха дукха гIулакхаш кийчдаьд хьалха латта опыт дIайовзийтаран дIайоаржаяран. Дог гIоздоаккхаш да парте решенеш кхоачашъяра долла хIама де лаьрхIа управлене коллектив хилар.

Массаза а санна, цу къовсама керте латт коммунисташ.

В. БЕЛЕЦКИЙ,
Ленина орден лелаеча «Грознефть» объединене бурув деттача балхий Грозненски управлене парткома секретарь.

Творчески уйла лакхлу

КПСС XXIV съезда материалаш тIа «технически прогресс» яха дош каст-каста нийслу. ЧIоагIа теркам тIабахийтаб укх пятилетке цу гIулакха.

Тха мехкдаьттахой масса хана а хиннаб производства эффективность лакхлургйола наькъаш лехаш. Бакъда, укх шера цар творчески уйлаш вIалла ца хиннача тайпара къахьегаш, болх беш йолга къаьга гуш да. КIезигагIа мах, къахьегам дIа а ухийташ, дукхагIа рузкъа Iалашделга керттера декхар лоархI цар укх пятилетке. ХIаьта а хьоккхам бала безар из гIулакх дIадоладе дезар ер хьалхара шу да. Иштта лоархI из тха мехкдаьттахоша а.

Цар творчески хьаькъал, цох доала беркат мел доккха да хьажара массехк масал доаладергда вай.

Нагахьа санна 1970 шера хьалхарча квартале тха рационализаторашеи изобретателашеи 65 рацпредложени енна хиннаяле, укх шера цу юкъа — 68 еннай цар. Тоаденнад уж сихха производствана юкъеккхахьара гIулакх а. ДIадахача шера аз йийцача цу юкъа енначарех 44 мара производствана юкъейихьаяцар, укх шера енначарех — 51. Дукха хиннаяр аьнна а башха-дика яц рацпредложенеш, нагахьа санна цар луш бола экономически пайда кIезига бале. Цу гIулакха а укх шера дукхагIа аьттув бувл тха. Аз ювцача 44 предложене 13,8 эзар сом пайда мара бийзар Укх шера производствана юкъейихьача 51-не 30,9 эзар сом пайда белаб.

Лоацца аьлча сакхетам лакхбеннаб творчески къахьегача мехкдаьттахой укх шера. Наьха хьал-тоэо айдара хетаяь я из, оал мехкдаьттахоша парте XXIV съездах. Цул лоархIамегIа декхар парте а правительства а лаьрхIа а лоархIаш а дац, Цудухьа хIара тха болхло, специалист, кулгалхо дукхагIа хьинар айдаь оарцагIваьннав пятилетка из деза декхар кхоачашде.

Кхы а чIоагIагIа кIеж йоах творчески хьаькъало укх шоллагIча квартале. Аз лакхехьа йийцача хьалхарча квартале еннача рацпредложеней боарам тIа дIатIаэтта яла йоахк апрелеи маеи тийнкараш а.

Массайолча производственни участкашка конкурсаш йолаеннай. Цу юкъе дакъа лоацаш я къаьст-къаьста, бIарчча коллективаш.

Къаьстта боккха пайда луш я цхьайола рацпредложенеш. Лаьтта тIоанашкарча хина лоаттабу низ лаьгI це болийтача цеха вокхагIволча инженера Буров Виталий Матвеевичеи цу цеха начальника Тонконубов Иван Александровичеи енна предложени къаьстта лоархIаме я. ХIана аьлча хала болх ба из лаьтта кIала хий чуахийта дезилга, Дукха рузкъа, къахьегам шIабоакьх цу гIулакхо. ХIанз кIеззига дейденнад из зе, аз бувцача автораша моторий низ кIезиг а баь насосашка шоаш хьалхагIа баьчча тайпара болх байтаргбола керда хIама юкъедахьарах. Ийс эзар гаргга сом ахча пайда лу цу гIулакхо шера.

Уж шиъ мара хинна Iап пехе иштта уйла тIаяхийта кердазар лехаш. Рационализатораши изобретателашч дукхагIа хиларца ерригача тха «Сунжанефть» НГДУ коллективашта юкъе хьалхара моттиг цу цехага я. ХIанззехьа 11 рацпредложени еннай цигарча творчески наха. ХIаьта уж цхьайтте а шоаш производствана юкъе а йихьай. КIезиг-дукха шоай насосни станце хатар хуллаше а автоматически хьисапе насосаш сонорг а йолаш, хIаьта а цу сахьате операторашка цох хоам а бергболаш йола устройство яьй, цу цехерча оператораша Савин Иванеи Сытников Николаеи.

Рационализатораш дукха хиларца белгалъяьнна я тха хозрасчетни участок а. Цар 13 рацпредложени йихьай укх шера производствана юкъе.

Оаха тхоай хуллача тайпара хьаллоай творчески уйла ерий болам, наха юкъе дIакхайкаду цар даь дика хIама, опыт. ЙоагIача тайпара оарцагIйоах оаха цу гIулакха моральни а матеральни а стимулаш

В. ШЕНИНА.

ДОНЕЦКИ ОБЛАСТЬ. Тореза яхача шахтерски городе хьайийла «Новинка» яха ший тайпара кийчъяь ресторан горнякашта дукха езаеннай.

Ресторана зал лаьттанна кIалха я, шахта ченна тарра кийчъяь я. Сердал лу шахтерий лампай гурматаша. Нах хьачуух горняцки говзалца чIоагIъьяча лестано чуйоагIача галерее гIолла. Цун паргIатача оагилгашка я кухни, буфет, Цигара хьалъара ягIа йоккха йоаца копер, продукташ Iочукхухьа подъемник а йоаллаш.

Лаьттана кIалара ресторан хьаяьй «Торезантрацит» комбината шахташ хьалъеча № 1 йолча управлене коллективо.

СУРТА ТIА: «Новинка» яхача ресторана зале.

С. ГЕНДЕЛЬМАНА сурт. ТАСС фотохроника.

ВОРХI БЕТТА ПЛАН КХОАЧАШЪЯЬЙ

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра бIарччача шера ударни хьисапе къахьегара йола Октябрьски революце орден лелаеча «Старогрознефть» НГДУ мехкдаьттахоша дIайолаяь инициатива дог раьза хинна хьал а лаьца, хьинаре къахьегаш дукха бригадаш я Карабулакски бурув тохара балхий управлене. Царна юкъе хьалха латтачарех я бурувдетта мастер С. И. Михайлов керте латта бригада. № 1003 йолча скважинана цо тоха деза бурув 5600 метр я. ХIанзлехьа скважинана тоха бурув 4659 метр кIоарг а долийташ бурув тохара 7 бетта задани кхоачашъяьй цо. Иззал кIоаргача технически колонна Iочуйохийташ цар деш дола балхаш ворхI бетта заданел совгIа деш да. Иштта дика къахьегаш я бурувдетта мастераш Н. М. Губин, Ш. А. Байгиреев, А. К. Егоров керте латта бригадаш а. ХIанзлехьа цар массане а июль бетта чотах бIаьш метраш бурув техад. Цу кхаь бригада юкъе а белгалъяьнна дика къахьегаш я нов. Губин керте латта бригада. Цо май бетта план а дукха хIама ца эшшаш хIанзлехьа кхоачашъяьй.

А. БАКАЛЮК,
тха штате воаца корр.

РАБСЕЛЬКОРИЙ КУРСАШ

Грозне болх беш хинна шера йола штате боацача корреспондентий курсаш чакхъяьннай. Юххьанца денз цига ладувгIаш хилар 70 совгIа рабселькор. Царех ахенеша толамца чакхъяьхар рабселькорий курсаш. Уж Iомабеш бар предмет дика довзаш бола хьехархой. Ерригаш 15 лекци йийшар, цул совгIа семинарски занятеш дIакхихьар. Цига информацеш, корреспонденцеш, очеркаш язъе, репортажаш еи интервью ийеи Iомабир уж.

М. ЛЕВИН.

АХ ШЕРА ДЕКХАРАШ КХОАЧАШДАЬД

Пятилетка хьалхарча шера план ханал хьалха кхоачашъяра шерра социалистически яхь йоаржаяьй Грозненски бурув тохара балхий управлене бригадаша. Царна юкъе хьалха латт бурувдетта мастер И. М. Приймак керте латта бурувдеттарий бригада. КхоалагIча мае денз июль бетта чотах бурув тохаш я из, хIанзлехьа ах шера заданел совгIа теха бурув 79 метр я. Иштта дика къахьег А. Кулаев керте латтача бурувдеттарий бригада а. Ах шера планал совгIа цо теха бурув 50 гаргга метр я. Царел дукха тIехьа ца юсаш хьинаре къахьег Д. К. Анохина кулгалдеча бурувдеттарий бригада. Пхе бетта заданел совгIа хIанзлехьа 159 метр бурув техад цо.

З. МАРЧЕНКО,
тха штате йоаца корр.

НОВКЪОСТА Л. И. БРЕЖНЕВА ДАЬ КЪАМАЬЛ

(Йистедоалар. Долалур 1-ча оагIо тIа).

мел долеи нийсача приборашкара йоккхийча электростанцешка, космически кемашкара вай чудахаш долча цIеношка кхаччалца долла хIамаш хьакхоллаш долча балха кулгашта. Долла хIама, вайна гонахьа мел дола хIама балха кулгий гIулакх да! Нагахьа санна цу тIа дьынадале, тха социалистически общество къахьега интеллигенци а ерригa кулгалду кадраш шоаш а, ма дарра аьлча, болхлой классо хьаяь, цун мугIараштa юкъера хьаяьнна, дуллах-цIех гаргало йолаш цунца ювзаенна я. Болхлой — эггара революционнегIа, дисциплина йолашагIа, дикагIа вIаштIехьбаьнна общество дегIаккхувлара лерхIаш дола социалистически коммунистически хIамаш кхоачаш хилар чIоагIагIа ловш бола общества низ. Духхьал из бахьан долаш болхлой класса тIабуж социализма кхела хьалхара керттера бехктоххам а. Духхьал из бахьан долаш низаш кходац коммунизма моастагIаша болхлой класс шийгарча хьалхле лелаяра даькъах яккхара, болхлой уйла харцахьча оагIорахьа лостаяра, болхлошта хийра йола идеологи царна юкъеяхьара къахьегамхой классови сакхетам аьрхIбара. Из леладаьд цар, халахете а, шунцига Чехословаке а.

Шоана дагадоагIа, аьттехьарчеи антисоциалистически низий арсенале зовнеи чIоагIеи дешаш кIезига ца хинна. Цхьайолча экономически халонех спекуляци еш, цар во могаяьй ерригa социалистически боахама система. Заводашта, фабрикашта, шахташта йола дерригача халкъа юкъара доалахье дIаяккха гIийртаб уж. Цар харцъяьй экономикана планировании яра ленински принцип, планированена меттел предприятей «паргIата конкуренци» оттае дага хиннаб уж. Республике «капиталий рынокн» «къахьегама рынокн» юхаоттаелга лийрхIад цар, хIаьта массане а кхетабеча меттала даьккхача цун маIан — бирженн хьабе болх ца хилари. ЧIоагIа раьза а хулаш советски наха бIаргдайра, Чехословаке болхлой класс социализма праворевизионистски «реформатораштa» тIехьа ца ялар. Болхлой классо кхетадаьд, Чехословаке къахьегамхоша шоай Коммунистически парте кулгалца итташ шерашка къовсаме хьа мел даь хIама хIалакле гIерташ аьттехьарбараш хилар. Из оарцагIъялар социалистически доалахье чIоагIъе, экономике бокъонца бола социалистически никъ чакхбаккха.

Тхона хов, аьттехьарбараш демократех, из дегIайоалаяпза ярг ца хиларах дувцар духьа лаьрхIа заводашка ихалга. Исторически дема юкъера хьаоттадаьд «цIена», «классаш йоаца» оалаш йолча демократе, вешта аьлча дунен тIа йоацаш йолча демократе лозунг. Из демагоги хьалха а тувсаш аьттехьарча ревизионисташа телхадаьд болхлой классо оттадаь социалистически Чехословаке демократически законаш. Социализм лорасраштa духьала политически террор гIеттаяьй мехка, ма дарра аьлча закона гарантегIа еннача элементарни бокъонех баьхабар уж. Яьссача «дискуссей паргIатонахь социализма моастагIаша шоай гIулакхаш чакхдахара йола паргIато хулар. Цхьабакъда, Чехословаке болхлой классо ше Iехаяйтанзар. Цо дIахайтар ше цIаккха лоарзагIа ца йоалаш демократегахьа, цхьабакъда буржуазни харц демократегахьа а йоацаш, паччахьалкхенна доал деи къахьегача халкъа духьа общества вахар вIаштIехьдаккхеи къахьегамхошта шоашта торо луча бокъонца йолча социалистически демократегахьа ше хиннaлгеи, йолгеи, хургйолгеи.

Аьттехьарча низаша капиталистически Малхбузеи кара гIоргболча наькъа тIа тийттаб шун мохк. Советски наха из геттара дика кхетадора. Чехословацки болхлой классо а кхетадир из, цудухьа аьттехьарчарна тIехьа яьннаяц из. 1948 шера феврале а санна, из социализмагахьа яьлар, шийн Коммунистически партена тIехьа яьннай.

Сий а хоастам а хилба чехословацки болхлой класса!

Хоастам хилба социализм хьалъеш боахкарий къахьегамаи къовсамаи! Чест праци!

Новкъостий!

Ер кхоалагIа-ди да КПЧ XIV съезда балха юкъе оаха дакъа лоац. Дог тийша а долаш ала йиш я тхога, съездо шийна кIоаргга, чIоагIа теркам тIаоз аьнна. Новкъоста Густав Гусака яьча КПЧ ЦК отчетни доклада тIа а хIаьта иштта новкъостий Любомир Штроуталеи Милош Якешеи яьча докладаш тIа а, республика Президента новкъоста Людвик Свободас даьча къамаьлаца КПЧ-еси Чехословацки обществан укх тIеххьарча шерашка хьабеначa марксистеко - ленински наькъа яь кIоарга анализ я, дIахо йодача ханна къоастам боллаш бола никъ белгалбаьб.

Съезде айса къамаьл деча хана аз цкъа дийцар — хIаьта укхаза цIаькха юха дувца а безам ба са из, — Чехословаке Компарте XIV съезд йиззача бокъонагIа социализма моастагIий эша а баь яьккхача коталон съезд, социализма коталон съезд я аьнна ала йиш хилар.

Парте съезде лаьрххIа деча къамаьла юкъе ювцаш йола Чехословаки дIахо дегIайоалаяра перспективаш белггала а дог ураоттадеш а я. Кхетадеш да, укх гарггарча пхе шера парте чакхдаха оттадаьча гIулакхаша ерригача общества вахар а, хIара дезале, хIара сага вахар а дикка тоадара новкъостал дергхилар. Кхетадеш да, съезда решенеш чакхъяхаро Чехословаке социализмо керда коталонаш яхарга бода никъ булларгхилар, ерригача социалистически содружества низ ч1оагIбергхилар. Кхетадеш да, мехкарча болхлоша, ахархоша, халкъа интеллигенце тIагIерттa къахьегарца, творчески, кхолламе къахьегарца мара уж решенеш кхоачашъергдоацилга Iалашдулург из хилар а.

Тхо дог тийша да, Чехословаке болхлой классо шийн коммунистически парте бIубенна планаш кхоачацъяра долла хIама дергхиларах, дIахорча шерех шун республика кхы тIа а тоалургйола шераш дара долла хIама дергхиларах.

Мукъаба сона, Советски Союза Коммунистически парте цIерагIа, дерригача советски халкъа цIерагIа «Авто - Прага» завода, Прагерча ерригача заводий а фабриккий а болхлоша, инженераща, техникаша, гIулакхерча наха, Чехословаке берригача къахьегамхоша шоай башха - дикача социалистически даькеи духьа парте съезда решенеш кхоачашъеча боккхеи биззаи толам баккхар ловш ловца баккха!

Новкъостий!

Шоана, бакъдар аьлча ховш да, тханцига а дукха ха йоаццаш парте съезд — КПСС XXIV съезд хиннилга. Цо йийца а йийца, тIанйцай тха мохк 1971 шерагара 1975 шерага кхаччалца долча пхе шера дегIабоалабара программа, цо белгалъяьй укх гарггарча шерашкарча дерригача, керттерча лостамашкара парте политика. Нагахьа санна геттара лоаца аьлча, цу политика керттера маIан сенах латт аьлча, из латт, Iилма-технически революцеца карагIдаьннараш социалистически боахама система совленашца дувза а долийташ, коммунизм хьалъеча дIахьалхашкахьа керда боккха гIа баккхарах, хIанзалца тхога цIаккха а ца бубеннача тайпара советски халкъа вахара боарам лакхбелга Iалашдарах.

Оаха лерхIар — советски наькъа вахар кхы а дикагIа, хозагIа, ираз долашагIа делга. ТIагIертта а хьинар айденна а къахьегарца духьал долх тхо кердача шерашта. Из ба тхона вахара хьал тоадарген иразагеи бода, сийрдача коммунистически кхоаненга бода алхха цаI бола никъ. Берригача советски наха съезда решенеш дег тIара къоабалъеш хьаллацаро, къахьегаме доахача кердача толамашца цар цу решенешта жоп даларо, — цу доллача хIамаша хьахьокх, хьалхашка оттадаь лерхIараш кхоачашдергхилар, хIана аьлча халкъеи партеи уйлаш цаIаш я, хIаьта тха керттера ниа цунах а латт!

Новкъостий!

Советски экономика тайп - тайпарча доакъошта тха парте оттаяьча заданешка теркалдаьд доттагIал долаш йолча социалистически паччахьалкхений хьашташ а юкъе яьча соглашенеегIа, масала, укх пятилетке СССР-о алхха цхьан Чехословакена дайтаргда 70 миллион тонн гаргга мехкдаьтта. ХIаьта оаха мехкдаьтта кIезига терг мичад ГДР-а а, Польшана а, Венгрена, Болгарена, Кубана, кхыча социалистически мехкашта. Тхогара вежарашха долча мехкашка иштта дукхагIа кхоачаргда Iаьржачеи сийрда бесаш долчеи металлургена лаьрхIа руда а. ДукхагIа кхоачаргья газ, кIор, удобренеш. Тхоай аргIанна тхо а да тхоай халкъа боахама эша изделеши товараши социалистически мехкашкара Советски Союзе доагIаргхилар лерхIаш.

Цхьана леладу вIаши гIойле йолаш дола экономически гIулакхаш дегIадоаладелга юкъедихьад вай паччахьалкхений халкъа боахама пхе шера планашта. Укх гарггарча шерашка социализма мехкашта экономически интеграци яргахьа, производствана тIатIа кIоаргагIа специализации кооперированни яргахьа дикка доккхий гIанаш даха вIаштIехьдалар догдоахаш да вай.

Белгал ца доаккхаш Iе йиш яц, Чехословаке ший лакхача культурацеи традицешцеи, шийн низ болча индустриални базаца цу процессана юкъе лоархIаме дакъа лоацаш хилар. Дерригача дуненна довзаш да чехословацки болхлоех доахка башха-дика гIулакхаш, цар талант, лакха профессиональни кийчои къахьегама культуреи, дика вIаштIехьбаьнна а къахьегам дукхабезаш а хилар. Дерригача дунен тIа дика лоархIаш ба чехословацки инженерашеи техникашеи гIулакхаца леладу творчески никъ, цар знанеши опыти. Вешта, хIара социалистически мехко а шийгара маьхе дакъа лоац вай юкъарча гIулакха юкъе — ресурсашца, торонашца, опытаца. Нагахьа санна цу рузкъаех пайда эцара кхетамегIа дола наькъаш дерригаш а вIаши барта а долаш—цу тайпара цхьана леладеча гIулакхашка дакъа лоацача мехкех хIаране хьашташ бахьан долаш а ерригача вай социалистически содружества хьашташ бахьан долаш а — белгалде вай вIаштIехьдоале, из тIаккха сийлахь - доккха гIулакх хургда, новкъостий, дунен социализма позицеш чIоагIъяра даькъе дIахьалхашкахьа боаккха боккха гIа а хургба.

Вай мехкий коммунистически партеша, СССР, ЧССР, кхыча социалистически паччахьалкхений болхлой классон берригача къахьегамхошеи кхоачашдераш юкъара декхараш да. Вай цхьана хьалдеш дар таханалцца къахьегамхойи къовсамхойи массехк ноахало шоай сийлахь - йоккхача революционни гимне — «Интернационале» — иллеца хестадеш хьадоагIа из вай, керда дуне» да. Цу тайпара дуне хьалдар — из дерригача дунен къахьегамхошта хьалхашкара, капиталистически мехкий пролетарешта хьалхашкара, къамаш кортамукъа дахар духьа къовсам лоаттабеча халкъашта хьалхашкара вай интернациональни декхар.

ХIаьта вай моастагIий цу гIулакха вайна шоай хурдаь новкъарле е гIийртача а, воай декхар вай кхоачаш а дергда. Керда дуне — социализман коммунизман дуне — хьалдергда! Цун духьа ваха мегаргва, цун духьа болх бе мегаргба, хIана аьлча цул дикагIа лерхIари цул сийлехьа декхари да а дац, хила йиш а яц хIара коммуниста, хIара къахьегама сага.

Новкъостий!

Массехк кIира дальча диза ткъаь итт шу дуз гитлеровски Германии цун сателлитаци Советски Союзах латар дунен шоллагIча тIема хоадам боллаш долча къовсамий юхьиг дIайолаярца белгалдаьннача дийнахь денз. Дунен истоpe чухь эггара доккхагIа хиннача цу къовсамашка дош укх тайпара латтар: Советски Союз — дунен тIа эггара хьалхара болхлойи ахархойи социалистически паччахьалкхе яхаргья е яхаргьяц, Европа халкъаша паргIатои лоIами лорабергба е фашистски лоала кIалъоттаргба.

Фашизмаца лоаттадаьча къовсамашка хьахиннад гeрзага гIоллара вай халкъий вошал, советски наха еза а лоархIаш дег чу лоаттаю тха везача доттагIчун, хIанз Чехословацки Социалистически Республика Президента новкъоста Людвик Свобода командованегIа хиннача Чехословацки корпуса къонахчалах, Саколовав Дуклан турпалашта карагIдийннача деналеча гIулаккхех йола уйла. Словацки халкъа восстанеи гIеттача Прагаи къонахчал долча бIухошта карагIдийннача деналеча гIулакхех йола уйла.

Ха дIайода, Шугахьа оалаш ма дарра: вай бераш къалуш доагIа. ХIанзле а ткъаь пхиъ шу совгIа ха дIаяхай укхаза, Праге, дунен шоллагIча тIема Европе эггара тIехьара залпаш йийннача дийнахь денз. Вай таханарча дунен чу дукха хIамаш хувцаденнад дикагIча оагIорахьа. Халкъаша кхетадаьд цIий мехкаду керда бойни империализмага дIа ца йолайита йиш йолаш хиларах. Цхьабакъда, — вайна хов, дунен шоллагIча тIема результатащца барта дахка безам боацаш, нийсхал яккха гIерташ, хIанзара доазонаш хувца, социалистически мехкий халкъаш къаьнарча, буржуазни порядкашта юха тIадига безам болаш дола низаш хIанз а дунен тIа а европейски континенте а долга.

Вай, социализма мехкий коммунисташи берригa къахьегамхойи, — сийлахь-боккхача исторически къовсама бIухой, доакъашхой. Вай классови моастагIчо тIадеттача герза кIал дах вай массе хана. ХIаьта вайна тIадетташ дола из герз а, еш йола уж атакаш а лирагIа хул капитализмана вай цхьана еш йолча, тIа-тIа йоккхагIа хулаш йолча наступленена юкъе вай толамаш доккхагIа ме доах.

Социалистически паччахьалкхений вежарашха йола содружество шоай хурдаь йохае, антиимпериалистически низий тIема фронт мелъеи вIашагIа яккхеи гIерт вай моастагIий. Вай мугIараща юкъера Чехословаки дIаяккха бейнабар уж — хIама хиланзар. Массе тайпара харц чIуг еттара, метткIаьлеш дувцара, провокацеш лелаяра новкъосталца социализма мехкаштеи колониальни Iазапах мукъаяьннача прогрессивни паччахьалкхенаштеи юкъе барт эгIабергбола фу тасса гIерт уж. Цу оаш дага мел дувцарех хIама хургдац, господаш! Вай ленински никъ къоастам боллаши леррагIеи бодаш ба. Долла хIама дергда вай социализма мехкий сийлахь-йоккха содружество хIара денна чIоагIъялийтара, Европе, Азе, Латински Америке социалистически паччахьалкхений доттагIали цхьана леладу гIулакхаши кIоаргдалийтара. Ма могга чIоагIъергья вай берригача антиимпериалистически къовсамхощцара, дунен тIарча машара, паргIатон, социальни прогресса дерригача низашцара воай тIема цхьоагIо.

Социализма мехкаша цхьана чакхдоахача гIулакхаша хIанзле а кIезига результаташ еннаяц Европе а дерригача дунен тIа а машар чIоагIбара. Цудухьа тахан а дог тийша ала йиш я вайга, вай доттагIал чIоагIа ме хул, цхьана леладу гIулакхаш айхагIа хул, хIамаш дукхагIа дулургда вайга, массанега цхьана, дунен халкъашта юкъера ерригa политически климат унахцIенача хьал тIа оттаяра, хIамаш дукхагIа дулургда вайга вай мехкий а дерригача дунен а халкъаш машареи кхерам тIабоацаши дахара.

Шоана дош дала йиш йолаш ва со, новкъостий, Советски Союза Коммунистически парте КПСС-аи КПЧ-еи юкъера, советскии чехословацкии халкъашта юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаши дIахо дегIаккхувларам чIоагIдаран низаш кходерг ца хиларах.

Тхоай де йиш йолаш мел дола хIама дергда оаха тхоай чехословацки вежарашцара цхьана леладу доттагIала гIулакхаш тIа-тIа дукхагIа массе оагIорахьара хилийтара, вахареи къахьегамеи керд-керда доакъош, бахача нахах тIа-тIа дукхагIа бараш царга чулацийтара, городашкеи юрташкеи, заводашка, колхозашка а совхозашка а советски наха уж шоай биззача боараме хьавкъалеи дегеи гIулакх а хинна дIаоттийтара. Цудухьа тхо дог тийша да, тхоай чехословацки доттагIий а иззамо уйла йолаш хургхиларах.

Сай къамаьл чакхдоалаш цIаькха а шоана, деза новкъостий, тхоай делегацеца дег тIарча доттагIалца вIашагIкхетарах дег тIара баркал ала а шун вахар иразе, унахцIена хилар, къахьегаме доккхий толамаш дахар ловш ловца баккха а безам ба са.

Хоастам хилба социалистически Чехословаке къахьегамхошта!

Даькъала хийла Чехословаке Коммунистически парти а новкъост Густав Гусак керте латта цун Центральни Комитет а!

Даим дахалда, чIоагIлулда, тоалулда чехословацкии советскии халкъий доттагIал!

(Новкъоста Л. И. Брежнева къамаьлага чIоагIа уйла тIаяхийта ладийIар, чIоагIа, дIахьдаь деттача тIоараша цкъа санна дуккказа а юкъагIдаьхар из).

Нийса пайда эца хих

ХIара шера шоай балха план - графнк оттаю тха района хина боахама къахьегамхоша. Цу графикашка белгалду каналашка, сангарашка боагIача боарамагIа хий лоаттадар, кхыдараш. ХIаьта хIанз тха района боахамаша дуга кхедара ларда вIа яьинача кана къаьстта лоархIаме да каналашка боарамагIа хий лоаттадар. Цхьабакъда из гIулакх лерттIа вIаштIехьдаккха торо хилац: боахамаша шоашта эшача хина лерттIа план оттаяц, хIаьта из план района хин боахама планаца нийсъяц. Белгалдаккха доагIа тха районе цу тайпара планаш увттаяь дукха боахамаш доацилта. ХIаьта хьаснначa планашка хьежача цхьан секундагIа 7,5 кубометр хий чакхдоалийташ хий лоаттаде мара дезац каналашка. Цхьабакъда хIанз района хин боахама къахьегамхоша берригa низ тIа а бахийта канала чу гIолла секундагIа 11 кубометр хий чакхдаргдолаш из лоаттадешшехьа тоьам хилац цунах, дуга дIадийнача чекашка хIанз хий чухецаш долча боахамашта. Цу кхоачамбоацаращца дунзаденна кхы а цхьа бахьан да. Цхьаццадолча боахамашка эшшача тайпара пайда эцац хих. Иштта, Ленина цIерагIча колхозе хий диллара планировка ца яьча кхашка вегетационни хьисапе хий дуллаш, кхай тIа лоха йолча моттигашка Iайнача хина Iамаш латт. ХIаьта «Красный пахарь» колхозе кхашта гопахьа гIолла карт еш санна сангар а яьккха цу чу хий чухийцад. ДIанагIа из гIулакх доагIаш дацар. Цу тайпара масалаш дукха доладе йиш я. ХIаьта хина кхом бе беза. Цул совгIа кхашка боарамал тIех диллача хино цхьайолча хана пайдан меттел зе ду.

Нийса пайда эц хих Менжинске цIерагIна колхозе. Хьалха канала чура коллекторашка чухец цар хий. ХIаьта хица дола тух хин бухе даххалша цхьа ха йоаккхийт цунга водохранилище лоаттадеш. Цул тIехьагIа мара чухецац цар хий дуга дIадийнача чекашка. ДIадахача шера цу тайпара хий диллача кхашкара 40 совгIа центнер дуга чудера цар.

Анализаша хьахьокх канала чу доагIача хица дIаювча культурапита эшачул совгIа тух долга. ХIаьта коллекторашка лоатта а ца деш каналашкара хий дехке, къаьстта дуга дIадувча кхашка, кхо-дий шу дIадаьлча цхьаккха хIама дIас йиш йоацаш тух Iов лаьттанца.

Техкачул тIехьагIа гучадаьннад районе цхьайтта эзар гектар хий дуллача лаьтта эшача боарамал совгIа тух Iайна долга. Цун кертера бахьан — лаьттана кIалара хий лаккерча тIоанашка йихе хилар. ХIаьта цхьадолча боахамаша кхашка боарамал совгIа хий дехкандаь лаьттана лаккерча тIоанашка кхы а гарга гIерташ да хий. Иштта «Путь к коммунизму» колхозе влагозарядкови хьисапе хий дуллаш боарамал шозза - кхозза дуккагIа доаду из. Цу тайпара хий диллача мара йиш хилац лакха хьувкъам чуэца, яхаш дувц цхьадолча боахамий агрономаша. Цхьабакъда лакха хьувкъам чуэцарца цхьана, боарамал совгIа хий дуллаш шоашта доккха зе делга ца ховш санна лув уж. Иштта «Путь к коммунизму» колхозе боарамал совгIа хий дуллаш хиннадаь хIанз «Маркушинский», «Крестьяновский» лаьттана участкашка цига дукха хий Iайнадаь влагозарядкови хьисапе вIалла а хий дилла йиш йоацаш да. Ховш хила беза агрономаш боарамал совгIа кхашка хий дилларо зе делга.

Во хьал долаш я кхашка хий чудайташи из кхашкара арахецаши йола сангараш. Района дуккагIа долча боахамашка эрз, йоархIаш тIа а яьина латт уж. Цу тайпара хьал долаш латт дуккагIа йола коллектораш а. Цул совгIа коллекторашка хий чухецара никъ дуккагIча даькъе бульдозераница боакк. ХIаьта хий хьадийлачул тIехьагIа коллектора чухецаденнача цо шийца массехк кубометр лаьтта чухьо. Цу гIулакхо тIехь-гIехьагIа айбу коллекторий бух, лоацъю царгара пайда эца йиш йола ха.

Лоацца аьлча кхом бе беза лаьтта, къаьстта хий дуллачо а. ХIана аьлча хий декха лаьттаца — вай дошо фонд я.

Б. ГЕРАСИМЕНКО,
Шелковской района хин боахама начальник.

КЪАХЬЕГАМО СИЙ ДОАККХ

Лакхача лоамашка улл Музыкаева Халипат яь, из эгтара хьалха балха яха Советски районера Асланбек Шерипова цIерагIара юрт. ЗIамига йиIиг йолаш ера из эгтара хьалха ший нана йолча ферме.

— Дика новкъост я хьа, тхона а хила езар изаморг, — яхаш бегаш бора Халипата наьнаца доярканга.

Нагахьа дийнахь мара цIагIа ца Iеш хIара денна ухар зIамига йиIиг ший нанна новкъостал де. Хьалхарча деношка чIоагIа кулгаш лазар доахан дийттачул тIехьагIа, кIаьдлора. Цхьабакъда, сиха Iомаелар из, хало ла а, болх бе а. Наьна дог гIоздоалар балха тIера йолча йиIига барахьежача. ХIаьта а йиш хилацар цхьайолча хана из хьаста.

— Са зIамига йоI, оалар сога нанас, — дагаух Халипата, — сих ма ле, сона тIехьакхе гIерташ, балха говзал цIаьхха ягIац хьона, цхьа ха яьлча хьо а Iомалургьи со санна, сол дикагIа а болх бе.

Иштта чакхдийлар из бер долаш хинна денош. Наьна хьоккамагIа колхоза доярка хила мегар Халипатах а, нагахьа санна тIемо деррига а кегадаьдецаре.

...Вай Даьхенна халача 1944 шера Казахстане Лениногорски яхача городе баха бахар Музыкаевгlар. ХIаьта Халипат берашта юкъе йоккхагIа яр. Нана кест-каста цамогаш хулар.

Вай Даьхен еррига промышленность тIема болх беш хиннача цу шерашка кIезига яр кхачан продукташ. Болх беш бола нах а, къаьстта маIа нах тIем тIа а ухаш кIезиглора. Производствашка болхлой эшар. Цу хана беррига дезал Халипата вIан тIа бижар. Ше бер долча хана дена къахьега Iаьма Халипат моллагIа болх бе кийча яр.

«Пригородный» совхозе коартолашн морковкаши кхее 40 гектар лаьтта делар Халипата. Балхах хьоган хинна из, шийга лаьтта хьаденначул тIехьагIа, хIара денна са тессача денз боад къовлабаллалца кхай тIа къахьегаш хулар. ХIаьта шийна ца ховр боахама агрономашка, баьцадаараш кхелара йоккха опыт йолча болхлошка хоаттар. Цецбувлар совхоза кулгалхой а кхыбола нах а цун хьинарах, балхацарча бе замах.

Хьийга къа зехьа довизар Халипата. Болх бе дIайолаеннача хьалхарча шера, план бIаь центнер хиннача хIара гектара тIара юкъера лаьрхIача 300 центнер коартолаш, 200 центнер морковкаш чуийцар ялхайтта шу даьннача йоIо. Цу тайпара толамаш доахаш массехк шера болх бир Халипата. ХIаьта цIагIар моцал дIаяьлча, вахар-хьал тоаделча професси хувпа дагадехар цунна.

Дукха ха яр городе хьалдеш латтача цIеноша, гIарагIураш санна къамиргаш урагIа а яхийта латтача башенни кранаша Халипата теркам тIаувза. Цхьабакъда, нах бовзача йоккха вахара опыт йолча, шийца болх беча кадрай мах бовзача совхоза директора дукха ха яьккхар Халипата заявлене тIа кулг ца яздеш. Халипат шийна дагадехачун тIара яргйоацилга а из юха соцалургйоацилга а хейча, раьза воаццаш гIишлошъеча бригаде хьожайир из директора.

ГIишлошъеча а ший низ ца кхобеш болх бу Халипата. Цун хьинарах цецбувл новкъостий.

Цхьа шу даьлча шийна болх берий новкъосталца дика Iомабир цо штукатура болх. ХIаьта цу хаьна цхьа шу дIадахензар дикагIа болча болхлой цIераш йоахача хана цун тайпан цIи ца йоаккхаш.

1957 шера шоаш баьча А. Шерипова цIерагIча юрта цIабаьхкар Халипати цун дезаля. Укхаза Ленина цIерагIча колхозе хьажкIаш кхееча звено керте оттайир Халипат. ХьажкIед совгIа коартолаш кхее езаш а яр цун звено. ХIара гектара тIара планагIа лаьрхIар 60 центнер йолча юкъера лаьрхIача 200 центнер коартол чуийцар цо. Дика толамаш лаьхар звено коллектива хьажкIаш кхееш а. ХIара шера юкъера лаьрхIача итт — пхийтта процент тIеххкоачашйора хьажкIаш хьувкъаяра план.

Массехк шера лакха толамаш доахаш Музыкаева Халипата баьча балха лакха мах бир партеи правительстваи, Къахегама Цеча Байракха орден елар цунна.

Укх тIеххьарча пхе шера тхьамка леладеча звенона кулгалдеш я Музыкаева Халипат. Цу дукха къахьийга кхеяьча, мах болча культура хьувкъам шерагара шерага лакхбеш я Халипата звено. Из тамаш а яц. ХIана аьлча шерагара шерага Iоалуш йоагIа къахьегамхой тхьамка кхедара опыт.

ДIадахача шера вай баьчча В. И. Ленина юбилея сийна лакха социалистически декхараш тIайицадар Халипата. ХIара гектара тIара план 10 центнер йолча дикагIдолча тхамкий 19 центнер йоккъаена лорд чуя. Ший декхар толамца кхоачашдир cий долча кхалсаго. Цудухьа В. И. Ленин ваь бIаь шу дузача дийнахь колхоза дикагIа болча болхлошта мах бола совгIаташ луча хана Халипата елар «За трудовую доблесть» яха медаль.

ХIанз кердача пятилетка хьалхарча шера парте XXIV-ча съезда рещенеш кхоачашъяра керда социалистически декхараш тIа а ийца къахьег Халипата. Планах лаьрхIар цхьайтта центнер йолча хIара гектара тIара юккъера лаьрхIача барайтта центнер тхьамка чуда дош деннад цун звенон членаша. Органически удобренеш ехка, кхыдола балхаш дика даь кийчдеьча лаьтта дIадийна тхьамка дика овла чIоагIденна лордаш хецаш да. — Денна дош тIеххкоачашхургхиларах дог тийша да тхо, йоах тхьамка леладераша.

М. ХАМАТХАНОВ.

РЕПОРТАЖ

ХЬАЛХАРА ТХА

Сунженски района «Победа» колхозе боккха теркам тIабахийтаб жа ларгара. Ийслагlча пятилетка укх хьалхарча шера къаьстта тукха балхаш даьл жа лорга машинкаш тоаеча комсомольца Кишов Владимира кулгалдеча алектрикий звенос.

— Жи вари, кIантий, вай юхьма Iаьржъелаш, — оалар Кишова новкъосташка, — чIоагIа бехктокхаме ха я шоана хIана жа леладерашта карара яр. Воашта могаш дола новкъостал де деза вай Даьхенна дуккагIа тха дIачулалара.

Дика тоайир еррига машинкаш. Из гуш да жа ларга доладаьча укх хьалхарча деношка. Жа лоргача машинкашка чикагIа болх байтара цахадлаш тIахьожам лоаттабора агрегата начальника, къаьнача механизатора Колайтанов Михаил Дмитриевича, налатчика Машуров Василе, точильщика Пирогов Георге, прессовщикаша Рыженко Александра, Попович Геннаде. Иштта юстара латташ вапар жа-товарни ферма заведующи Волошин Василий Егорович а. Ерригa кийчлир. Ха оттарга хьежаш бар болхлой.

Эгтара хьалха жа лоргача метте хьадоаладир Ленински юбилейни медаль лелеча Усманов Тапас ший Iул. — 800 устагIа ба са Iулаца, — аьлар Тапас, — жа леладерий дош да хIара устагIанна тIера 4.3 килограммал кIезигагIа доацаш тха даккхар. Из тха эгтара дикагIча сортах дIачулалар. Хетаргахьа тIеххкоачашлергда оаха тхоай дош.

Де мел дезар белгалдоаккхаш собрани яьчул тIехьагIа жа лоргараша а, агрегаташ тIа болх бераша а шоай моттигаш хьалаьцар.

— Болх дIаболабе! — команда лу нов. Волошина.

Массанахьара хьахоз машинкаша лу таташ. Межуев Борисеи Быков Петреи жа хьатIаккхувл станокаш тIа. Царна новкъостал ду Усманов Тапас ше а.

Эгтара хьалхара тха даьккхар. Дика болх бу из тараз тIа хьатIаккхухьача Тимурзиева Галинас, Пирогов Прокофе тараз озача Лешеменко Николае, классировщицаша, налатчика, точильщика.

№1 йолча машинка тIа болх беш ва Тимурзиев ИбрахIам, цунна уллув латт Саакян Сергей аппарат, дIахо Гандаров Даул, Джамурзиева Зайнат Пуляев Иван, Хабилаев Салман, Быков Иван. Тоьаш бап жа лоргараш. Жа Iуй Джебилаев Муса тIавоагIа. Из а отт жа ларга.

— Ха хьежаш латтац. Жа Iуй «хьувкъам» сихагIа чу ца ийча баогбац — йоах цо.

Болх дIаболабаьча минуте денз яхь яржа жа лоргараша юкъе. Хьалахь Саакян Сергея, Быков Ивана, Хабилаев Салмана даьккха тха. Дика да хьокхамаш, 4,5 килограмм, 4,7 килограмм, 5,1 килограмм дIаязду тараз тIа латтачо.

Кхыметтел 6,5 килограмм тха даьина жа а да.

Хьалхарча диаза доацача дийнахь цар лергар 245 устагIа. Хьалхара моттиг яьккхар цу дийнахь 52 устагIа лергача Саакян Сергея. Цо дIачулелар 203,4 килограмм тха.

ШоллагIча метте вар Быков Иван, кхоалагIча метте Хабилаев Салман. Дукха тIехьэйисаяцар лоалахарча Ленина цIерагIча колхозера укхаза новкъостала ена Джамурзаева Зайнат а.

ШоллагIча дийнахь кхы а чIоагIагIа яьржар яхь. БIарг тIера боаккхалац Хабилаев Салмана болх беча хана. Сов кадай лел цун кулгаш. УстагIанна тIера кетара хьисапе хьаэц цо тха. — Тахан хетаргахьа Салман Саакянал тола мег, — йоах наха. — Из иштта хила а хилар. Цо лергар 62 устагIа. Лергача жена тIа вIалла тха дитанзар. Хьалхара моттиг цунга кхаьчар. ШоллагIча метте вар Саакян, кхоалагIча — Быков.

Берригa цу дийнахьа лергар 302 устагIа, даьккхар 1120 килограмм тха.

Иштта дIадоладенна Сунженски района «Победа» колхозе жа лоргалга.

Ийслагlча пятилетка хьалхарча шера тха лаккхара план тIехкхоачашъергхиларах дог тийша ба колхозхой.

Ф. ДОВЖЕНКО.
«Победа» колхоза дукхатиражни газета редактор.

ХЬАЛХА ЛАТТА ШИ КОЛЛЕКТИВ

Укх шера план ханал хьалха кхоачашъяра къахьегама вахте латтача Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода установкашта юкъе ши тIехьа дуккагIа хул мехкдаьтта продукци арахецара пхе бетта план кхоачашъяь коллективаш. Социалистически яхье хьалха латтачарех я Волняков Иван Николаевич керте латтача № 43—2 йолча установка коллективи Дегтев Александр Ивановича кулгалдеча № 25—2 йолча установка коллективи. Мехкдаьтта продукци арахецара пхе бетта задани 18 мае кхоачашъьйцар. Планал совгIа укх юхедисача деношка цар арахецаргья эзараш сомий маьха продукци.

Л. БАГРИНЦЕВА,
Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода планови отдела экономист.

ДОГ ГIОЗДОАХА ХУВЦАМАШ

Массаза тоам хул сона укхаза веча. Укх моттигашка со яхийна волга а хиля мег из, е бовзарашбезараш дукха болга хила а мег. Бакъда, хIара денна яхар санна, укхаза хулаш латтача хувцамаша чIоагIа гIадвуг, цецвоаккх.

Итт шу совгIа ха мара яц цу завода корпусаш хьалъяра Наьсарен-Вокзале йистте лард елла. Завод хьалъяр а цун коллектив дегIайоагIалга а сона гуш хьахинна хIама да. ТIаккха тахан Наьсарера Г. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмента» завод Нохч - ГIалгIайчен промышленностеца йоккхагIа йолчарех а хьалхле лелаерех а цхьа предприяти я.

ХIанз со укхаза кхаьчар дезача денна. Май бетта сийрда ди дар из. Завода актови зале бархIлагIа пятилетка кхоачашъяра йоккхий коталонаш яьхача толашагIа болча болхлошта ордении медалаши луш яр. Цераш а йоахаш сцена тIа дIабехар слесарь-сборщица йола Аушева Лида, завода директор Мальсагов Арсамак, литейни цехера штамповщица Дахкильгова Лемка, слесарь Шевяков Александр, слесарь - лекальщик Котиев Ахьмад, иштта кхы дукха бараш а. Балха коталонаш яхарах пачхаьлкхен совгIаташ далар гIадвугаш хIама да, бакъда укхаза белгала дар совгIаташ деннарий къахьегама биографи, директоргара денз болхлочунга кхаччалца, е хьашт дале еррригача завода коллектива яр хIана яц аьнна, завода ший биографеца цхьана хьайолаенна кхлар.

Итт шу хьалха хьалъеш йолча завода директоралла хьожаваь къона инженер, завод хьалъяра яь ца Iеш, цунна эшаш йолча оборудоване яь ца Iеш, говзал йолча кадрай йоакхо е езаш вар. Эшаш бар инженерно - технически болхлой, токараш, слесараш, фрезеровщикаш, литейщикаш, прессировщикаш, иштта кхыбола говзанчаш. Массаза а юртбоахамаца ювзаенна хиннача гIалгIай юрта Наьсарен-Вокзале уж корабоагIалга уйла е езаш а дацар. Уж кийчбе безаш бар моттигерча кагийча нахах, мехкарех. Бакъда из геттара хала декхар дар. ЦIаккха промышленни предприятешка болх баь ца хинна лоаман мехкарий производства сферана юкъе озаро новкъарло йора дIаяхача заман тIехьадисача гIулакхаша.

Завода корпусаш дегIаяхкарца цхьана говзал йола кадраш кийчъелга лоархIам бола декхар дар. Завода дирекцена а кIеззига мара ца хиннача парторганизацена а шоашта кхоачашдулургдолаш декхар дацар из. Цу гIулакха доккха новкъостал дир Наьсарен района партийни, комсомольски, советски организацеша. Цар хадданза кхетама болх бора районерча кагирхошта, къаьстта а мехкараштa юкъе.

Хьалхарча хана, кагийнах раьза а болаш балха бахка кийча хилар, говзалаш Iомае раьза хилар гуш хиннадале, кхалнах ца тешаш санна тIаэцар шоашка яхар, хIанз къаьнача Iадатах мукъабаланза бола уж лоархIабацар заводе балха бахка. Дале а дийхкача доазонал эгтара хьалха тIехбовлара майра бараш корабир. Эгтара хьалха заводе балха баьхкачарех цаI яр хIанз а цига болх беш йола Арсаева Iайшет. Цунна тIеххьа юхагIертано дале а, балха баьхкар цхьаццабола кхы кхалнах а.

ГIалгIай юрта цхьа эзар ах эзар гаргга саг болх беш вола завод хьахилар, паччахьалкхенна цо миллионаш сомий маьха пайда балар боккхача лоархIаме хIама да. Бакъда цул кIезигагIа лоархIам болаш дац цу заводе коммунистически кхетам бола, ший декхар а бокъо а кхетаеш йола керда кхалсаг хьалкхеяр а. Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмента» завода коллективах ахане тIехбараш кхалнах ба, цхьаккха цех яц заводе кхалнаха болх ца беш. Цхьа моллагIча тайпара а ца беш, доккхача хьинарца, ходданза шоай балха планаш тIехкхоачашъярца бу кхалнаха болх.

Бакъбола производства говзанчаш хьалхле лелаеш бараш хьахиниаб тахан массехк шу хьалха цхьаккха говзал а йоацаш заводе балха баьхка хиннача гIалгIай къонача кхалнахах.

Хьаэцаргья вай царех цаI. Цхьаккха говзал йоацаш яр Аушева Лида, массехк шу хьалха заводе балха йоагIаш. ХIама Iомаде гIерташ а болх безаш а хилара тарра цо укхаза Iомайир слесара говзал. Цо хадданза къовсам лоаттабора ший балха говзал лакхаяккхара, иштта лакха латташ хьабоагIа цун балха хьокхам а. Ший балха норма 135 — 140% кIезигагIа йоацаш кхоачашъю Лидас массаза а.

ХIама довзалга ловш йолча йоIа кхетадир балха говзал дикагIа йовзара деша дезалга. Ше болх беше по йистеьккхар сайринара юкъера школа. Бакъда цунах а тоьам баьзар цо. Заочно дешаш машиностроительни техникум яккха лерхIаш я Лида.

ХIанз Аушева Лидас балха говзалаш Iомаяь иттех кхалсаг я цунна уллув цехе болх беш.

Из цаI хинна Iац шоай вахар заводаца дувзадаь бола говзанчаш-гIалгIай кхалнах. Заводе байза ца Iеш, еррригача Наьсарен-Вокзале а йовзаш я укх заводерча гIорбаьнна болча болхлой-говзанчий Накостхоева Iайнай, Саралиева Лимай, Дахкильгова Лемкай, Шевякова Александрай, Котиева Лемкай, иштта кхы дуккхачар цIераш.

«Завод — из хьа цIа да, завода сий — хьа сий да» яхаш транспарант доалл заводе чуводдача хьалтеха. Шеко яц, заводах ший цIа а лоархIаш, завода сийнах ший сий а лоархIаш коллективо болх бар бахьан долаш завод дегIайоагIилга, цо луш бола пайда совбоаккхилга, балха овсарле лакхлулга хьахулаш хиларах. Иштта лоархIам болаш да коммунистически кхетам бола саг хьалкхевар а. Тахан заводе итташ хинна ца Iеш, бIаьш ба хадданза балха планаш тIехкхоачашъеш бола болхлой, айхха коллектива юкъерча вахарца бувзабенна бола новкъостий. Царех лархIа безаш ба заводе тахан болаш бола цхьа ах-бIаь гаргга коммунистически къахьегама ударникаш.

Дуккхача къамех болча викалех латташ я завода коллектив, цхьа дезал санна барт болаш болх беш ба уж цхьана. Тахан укхаза уллув болх беш ба производстве хьалхле лелаеш бола гIалгIа Б. Дахкильгов, эрсе В. Шипалов, татарин М. Гизатулин, иштта кхыча къамех бола викалаш. Уйлаш а хьашташ а цаIаш хиларо кхотабаьб цар барт, цо торо хулийт цар хадданза коталонаш яха.

Оалаш да, тарахьаш дешаш хилча сагота да аьле. Бакъда тарахьашца къаьгагIа гу даьчун сурт, цар дикагIа хьахьокх карагIдаьинараш. Ерригача Союзерча ший системах йолча предприятей продукцех ткъаь йиъ процент продукци арахец тахан Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмента» заводо. Советски Союзе дайза ца Iеш, цул гаьнна арахьа йовзаш я завода продукци, доазол дехьарча ткъо совгIа болча мехкашка дIаккхухьийташ я из. Завода продукци йовзаш я берригача социалистически мехкашка, хIаьта иштта промышленность дика дегIаена йолча Франце, Англе, Шведе, Австре санна долча а кхыча а мехкашка. Хала хургдар ах бIаь шу хьалха далла а цаха а йиццъеннача гIалгIай юрта лоамарой говзалца хьалъяь промышленни продукци деррига̀ча дуненна хIана йовзац аьнна йовзаргья аьлча теша. Бакъда из тахан цхьенне тамаш ергйолаш хIама дац, хIана аьлча, Октябро ткъамаш денна лоаман нах дерригача советски адамашца цхьана шоай кхоллама даьй хинна бахаш а къахьегаш а ба.

Балха овсарле лакхъяро, производства ерригача резервех пайда эцаро торо хулийт заводо арахецача продукцех хьахулаш бола пайда хIара шера совбаккха. Иштта, бархIлагIча пхе шера хьалхарча 1966-ча шера заводе паччахьалкхенна бенна пайда 478 эзар сом бар, хIаьта пятилетка тIеххьарча шера, аьлча а 1970 шера цо долаш долча производствении низаца беннача пайдах балха овсарлея хIара шера юкъерча боарамех 7 — 8 процент лакхъяр бахьан долаш 1 миллион 605 эзар сом хилар. Цо хьахьокх завода коллектив балха йоакхо елгах ший лоархIамера декхар лоархIаш, производства ерригача резервах пайда эцаш хьайоагIаш йолга. Иштта лоархIам болаш да Г. Ахриева цIерагIча завода коллективо арахецаш йола продукци лакхара дикал йолаш хилар а. Заводе доккхал дарца белгалдоах хIанзалца мехка а, доазол арахьарча паччахьалкхенашка а дIаяхьийта продукци ца могаеш цхьаккха рекламаци ена ца хилар.

Кхы а бехктокхамегIа, лоархIамегIа да ийслагIча пятилетке завода коллектива хьалхашка латта декхараш. СССР-а халкъа боахам дегIабоалабара ийслагIча пятилетке планах КПСС XXIV-ча съездо тIайийцача Директиваца белгалдаьха да советски общество коммунизмана гарга йигара, цун материально - технически база хьалъелга сихдара наькъаш. Цу Директиваша къаьгга хьахьекхад социалистически производство кхы а сихагIа дегIайоалаяро, Iилман - технически прогресс айяро, къахьегама овсарле лакхъяро халкъа вахара материальни хьал-ди а культура а чехкагIа лакхъярга вай мохк кхоачабергхилар. Цу лоархIамерча декхарех дакъа кхоач Г. Ахриева цIерагIча «Электроинструмента» завода коллективага а. ХIанз долаш долча производства низашцеи коллективацеи ийслагIча пятилетка тIеххьарча цхьан шера арахецача продукцех хьабоалаш бола, цIена пайда 3 миллион 750 сомага кхоачабе лерхI завода коллективо. Из бархIлагIча пятилетка тIеххьарча шера бенначул кхозза дуккагIа хургба. Иштта дегIадоагIаргда продукци арахецалга а. ИйслагIча пятилетка тIеххьарча шера завода арахецаргья 13 миллион 900 эзар сома маьха продукци, е бархIлагIча пятилетка тIеххьарча шераца нийсдича шозза гаргга дуккагIа.

Завода коллектива кхетаду шийна хьалхашка латтача декхарех лоархIаергхилар. Денна хIана далац аьнна совдоалаш хьадоагIа цун хьинар, лакхлуш хьайоагIа цун говзал.

Сихха дегIаена производство я Наьсарен Г. Ахриева цIерагIа йола «Электроинструмент» завод. Цунца цхьана укхаза дегIабаьхкаб шоай кулгашна укхаза толамаш доахаш бараш а. Лакхъеннай цар говзал, овлан тIара хувцаденнад цар духовни вахар. Цо тешал ду моллагIча декхарех а завода къопа коллектив лоархIаергхаларах.

Ахьмад ВЕДЗИЖЕВ.

МОСКВА. Кердача пятилетка лоархIамегIарча декхарех цаI да Iилма - технически информаци тоаяр а халкъа боахама доагIаш долча доакъошкарча цу дешаша хьашт долаш йолча предприятешка, учрежденешка организацешка из дIаялар а.

Управлени йолча машинийи системайи Пермски Iилма-тохкама институто приборостроене, автоматизаце средствай, управлене системай информацен технико-экономически тохкамийи Центральни Iилма -тохкама институтаца (ЦНИИТЭИ) цхьана хьа а яь юкъейихьай электронно-вычислительни машинаш оттаяр пайданагIа долаш йолча организацей технически информаце отделашкен бюрошкен справочно - информационни балхашта механизаци ергйола комплекс.

Текста хьисапера къаьстта шоай тайпарча перфокарташ тIа йоалла информаци итт эзарнега кхаччалца документаш чухошаш йолча хранилища чу юлл. Кийчо еча устройства автоматически пульта тIара хьанийцача кIодага хьежжа, дIахо эшшаш йола информаци хьалхара хилапза ергйоаца перфокартий йисташ тед. ДIадийха документаш электромагнитни вибратора новкъосталца массехк секунде хьахорж.

СУРТА ТIА: ЦНИИТЭИ Центральни отраслеви справочно - информационни фонда инженер Г. Гусева автоматизированни устройства новкъосталца перфокарташ кийчдеш йоалл.

Б. Корзина сурт.
ТАСС фотохроника.

ДАЬХЕ КХАЙКАЧА — КИЙЧА

— Из ва тха месткома председатель Вивчарь Николай Иванович. Болхлой гIулаккага дика хьожаш, цар йоакхо еш, шийна мога дикадар де кийча волаш саг ва, — аьлар тхога Грозненски трамвайни управлене парткома секретара нов. Токареас.

Иштта вайзар сона запаса подполковник.

...1938 шера Краснодарски крае Кущевски ветеринарни техникум йистеяьккхача Цеча Эскаре гIулакх де вода из. ТIом болабеннача дийнахь вай Малхбузен доазонца, Березина яхача хи тIа уллача Негорелово станце вар из эскаре гIулакх деш 6-ча механизированни корпуса 154-ча стрелкови дивизеца. Малхбузен Белорусси буржуазни строях мукъайоаккхаш хиннача а белофиннаша хьовбаьча а тIемашта юкъе дакъа лаьца, опыт йола бIухо вар цу хана Вивчарь.

ТIом болабеннача юххье моастагIчун эскара низ тIаэтта моттиг яр Николай Иванович нийсвеннар. Укхаза латаш дар эскарий «Центр» яхача группа эскар. Вай фронт йоха а яь вай эскара доакъошта го бе, цул тIехьагIа уж хIалакде гIертар из. Цхьаццайолча моттигашка цунна из ду а делар. Го бир Вивчарь юкъе волча 6 механизированни корпуса. Бакъда дIаьхдалацзар фашистий гIадбахар — го боха а баь, тIехьашка яьлар корпус. Березина яхача хица чIоагIало лаьцар. Денал долаш дакъа лоаци Вивчара цига.

Шийла денадар 1941 шера 21 декабре кIиранди. Къиза а бIаьхбенна а тIом бир цу дийнахь вай эскаро Ока яхача хи тIа тулла тIий моастагIчунгара юхахьадоаккхаш.

— Се цкъа Iовижачара меттахьа хьа йиш йоацаш Ока тIа баьча ша тIа уллаш чах сахьата вIаштта тIом бе бийзар са цига,— дувц Вивчара — Цул аттагIа дацар тIий хьадаьккхачул тIехьагIа хиннар а. Вай эскар городе чудаьлча, Калуга улицашка вIаши хач а ухаш тIемаш доладелар. Итт дийнахь дIаьхделар уж тIемаш. Бакъда город юхаяьккхар.

Иштта чакхъяьлар инарала В. С. Попова команда а еш 49-чеи 50-чеи эскарашка яь калужски тIагIортама операци. Йохайир низ бола фашистски 2-гIа танкови дивизи. Москвана юхе баьча тIем гIа вай Малхбузен фронта эскараша эгтара хьалха яьккха йоккха котало яр из.

1942 шера 10 январе дIайолаелар эскарий «Центр» яхача фашистски группа 3-чеи 4-чеи танкови а 4-чеи 9-чеи а эскарашта духьалара операци.

Цига дакъа лаьцарех ва Николай Иванович.

Иштачарех цхьа чIоагIале яр Смоленски областе Царевич яхача хи тIа уллача Кулагино оалача юрта айеннача моттиге цар яьр а. Из йохае оттаьяр 178 СибарегIен стрелкови дивизи. Цунна вар хIаьта Вивчарь, полковник Б. А. Костров командир хиннача полке батальона командир а волаш.

Дукхазза карара-кара йода Кулагино. Къиза вIаши духьал оетт укхаза шиннa а оагIорахьара. Цхьаккха хIама бIарчча ца дусаш юрт алла моттиг Iошаьрьо. Юхера а гитлеровцаш тIехьашка боах 178 дивизе бIухоша, йохаю цар чIоагIало. Цу гIемашта юкъе денал долаш лат Вивчарь ший батальонаца, майра тIом барах «Цеча байракха» орден лу цунна, хIаьта дивизех «Кулагински» аьле цIи тулл.

Псковски областе. Новосокольника яхача городе дар из 1943 шера. Геттара чIоагIъяьр моастагIчо из машинашъа йоккха узел. Москвана чухьелхара фашисташа кийчъяь керттера моттиг яр из. Укхаза латтар гитлеровций низ бола 16-гIа эскар.

Вай эскара ховра моастагIчоа дагадар. Из кийчлора фашисташа де лерхIар дохадара. 1944 шера 8 январе 2 Прибалтийски фронта эскар 30—40 километр хьалхашка а даьна. Новосокольникий доазон тIа эттар, хIаьта 12 январе цун 3 ударнии 10 гвардейскии эскараш тIом беш тIагIертар. 21 январе го бир немций 16-гIа эскара.

Новосокольники хьаьккха езаш яр. Из задани лу фронто 178 Кулагински дивизена. Дивизе командира инарал-майора А. Л. Кроника эгтара кхерамерча моттиге — станци хьаяккха хьожаю полковник Б. А. Костров командир вола 709 полк, цунна а капитана Н. И. Вивчара батальон а. Вокзал яккха задани лу Вивчара. Из яр укхаза моастагIчо эгтара чIоагIагIа чIоагIъяь моттиг. Вивчара разведкана хов немций шоай эскара доакъош дIа-юха нийсдеш хилар. 29 январе сецца цIаьхха города чухьелх дивизе полкаш. Вивчара батальоно вIаши кач а ухаш фашисташа къиза тIом баьчул тIехьагIа, хьайоаккх вокзал, город. Города цIенойх 60 гаргга мара бIарчча дисадацар. Цу городе комендантала оттаву Н. И. Вивчарь. МоастагIчох байдда дIабахе хиннa городе бьха нах дувчунна, довторца, фусамашца Iалашбе, немецки карателаша Iазапаш даьча наха медицински гIулакх де дезар. Меллад уж гIулакхаш! Из декхар дика кхоачашду Вивчара. Город хьайоаккхачеи цига порядок меттаоттаечеи юкъе дика дакъа лацарах «II-ча лагIан Даьхен тIемаз» орден лу цунна.

Николай Иванович тIом беш хиннав Великие Луки яхача, Москве, Туле, Брянске даьча тIемашка, Выборг хьайоаккхача, Маннергейма линн, моастагIчун Тукумски группировка йохаеча, кхычахьа.

Социалистическа Даьхе лораеш денал долаш дакъа лацарах пхиъ орден, дукха медалаш енай, Лакхехьарча Кертерча командоване дуккхаза баркалаш кхайкадаьд.

ТIом йистебаьначул тIехьагIа итт шера кхы а Советски Эскаре гIулакх деш, вай мохк тешаме лорабергбола бIухой — патриоташ Iомабеш хул Николай Иванович Вивчарь.

ТIаккха подполковник а волаш запасе вода. Бакъда из юстара валац вай вахара. ДОСААФ республикански комитета воккхагIвола инструктор волаш цо кийчбу вай эскаре гIулакх де болха кагий нах. Болх дика барах Советски Союза Маршала С. М. Буденне кулг яздаь сийлен знак лу цунна.

Обществана цIаккха а ше кховергвоаца саг! Из сийлен пионер ва Кулагински юкъерча школа, Новосокольникерча школай, Великие Лукерча, Псковерча, Смоленскерча, кхы дуккхача а из тIом беш хиннача моттигашкарча школай. Грозверча школай, Веда районе Элистанжерча юкъерча школа. Из каст-каста хьоашагIа вода пионераш болча, дувц царна Сийлахь-боккхача Даьхен тIем тIа ше а ший новкъосташа а даь денал дола гIулакхаш, патриотически кхетам ду.

ХIанз производстве ший беррига низ ураттабаь къахьегаш ва из. Долча хIаманна шийгара хьоккхам тел цо.

Ю. ЧАХКИЕВ.

1 ИЮНЬ—ДУНЕН ХАЛКЪАШТА ЮКЪЕРА БЕРАШ ЛОРАДАРА ДИ

БЕРАШ ДЕЗАШ ХИЛЧА

Гудермеса района Суворовски юкъерча школе кIезига бац къона хьехархой. ХIаьта царна юкъе дикагIа болх барца, берашца дикагIа та харца белгалагIа вола хьехархо вовза са безам болга хайча, кIезиг - дукха хьевелар школа директор Абудалев Iадала Мухьмад.

— Берригача къонача хьехархоша болх дика бу, —аьлар цо.— Царна юкъера, дикагIа болх бу аьнна, цаI къоаставе хала да. ХIаьта а, Атнаева Тамарайца къамаьл де мегаргда хьона. Кхо шу да цо Гудермесера педагогически училище чакхъяьккха. ШийспециальностагIа кIоаргга знанеш йицай цо цигара. Юххьанца из болх беш хилар кийчон классе, хIаьта укх шера цхьоалагIен кхоалагIен классаш лелаю.

ХIанз чакхдоалаш латт дешара шу. Долче тхона гуш ба кийчон классе а, хIаьта укх шера цхьоалагIчен кхоалагIчен класса кердача программагIа хьехаш а Тамарас бaь болх. Из техкача гучадоал лохехьарча классашка деша багIача дешархоошта хьехара методика цунна дика йовзаш хилар. хIара урока хьехархочо кIоаргга кийчо еш хилар, урокаш сакъердаме чакхйоахилга, гойтатара пособеех, дукхагIа яр ше кийч я еш, бизза пайда эцаш хилар. Цудухьа берашта дукхаеза шоай хьехархо, хIаьта знанеш кIоарга я.

Цу хьакъехьа цхьа масал доаладича бакъахьа хургда, — дувц Мухьмада дIахо. — Грознера енача инспекторски комиссе еннача темаех контрольни балхаш яздайтар Тамарас эрсий меттахи арифметикахи. Комиссе енна темаш чоалхане хиннаяле а, цхьаккха а шиъ йоацаш яздир бераша контрольни балхаш.

Дешархошта кIоарга знанеши кхетами балара дош лерттIа къоастаде аьттув хул Тамарай берий даьшцеи - ноаноцеи по айхха бувзам лоаттабарах. Бера цIагIара дешара, вахара хьалаш дова. Цхьа новкъарло яйккхача, тхо оарцагI а даьхе, новкъостал ду. ХIаьта бер харцагIа лелаш, во дешаш хилча цун даь-наьна новкъосталга кхайк. Из бахьан долаш, дешарца безам болаш, харцахьа доацаш цIена да Тамарас хьеха деррига бераш. Са кхы а дукха дар цох дувца бакъда хьайна йовзаргья хьона из, хоададир Мухьмада ший балха новкъостах дола дувцар.

Урокаш чакххьяьначул тIехьагIа яйра сона Тамара. ЩIаьхха хьежача хоалуш дар Тамарий эхь-эздел, тIадувха барзкъа хоза, бIарахьажар беркате дар. «Хьехархо хила ма еззара я,» уйла кертачу ессар сона. Из бакъхилар гучадаьлар къамаьл кIезиг-дукха дIа юха дешше а.

Йоккха яц Тамарий балха стаж. Бакъда школе болх - бе ше дIайолаеннача денз лоаццача юкъагIа цун кхиннад бераш деза Iама. ХIаьта бераш дезаделча мара безабала йиш яц хьехархочун сий дола къахьегам а.

— ЗIамига йолча хана а бераш дезаш яр со. Цудухьа лаьрхIар педагогически училище деша яха а. ХIаьта болх бе йолаелча, сона сайна могаргдацар хьехара методика сиха йовза. Цу гIулакха гIодир сона боккхагIа болча новкъосташа. Къонабаращца а боккхагIа болчарца а айхха бувзам лоаттабу аз. Цох пайда хул. Сона болх беш я аз яккхача училище дийша Залиева Евгения. Цун урокаш дика хул массе а а оагIорахьа. Цудухьа со гIерт цун урокашка аха. Из а хул са классе.

Бераш чIоагIа теш боккхийчарех, къаьстта хьехархоех. ХIаьта хьайх тешаш волча сага мишта бергба тийша болх! Аз тийша болх лоархI берашта кIоарга знанеш ца ялар- царна боагIа кхетам ца балар.

Бакъда Тамарас дувцар. Из хьахьокх дешархой оценкаша. Царех дукхагIбараш дикеи тIехдикеи дешаш ба. ХIаьта цхьаккха а вац цун классашка шоллагIча шера чувисар кхерам болаш.

А. СУМКИН.

«ДУНЕН СУРТ ДЕХК БЕРАША»

25 мае «Дунен халкъашта юкъерча бераш лорадара денна хетаяь берий выставка хьайиллай халкъа творчества ЦIагIа. Цига хьокха оттабаь ба Нохч - ГIалгIай АССР пионерийи школьникийи. Республиканска дворецa «Къона художник» яхача студера 50 болх.

Хозен гIулакхах кхеташ кийчъяьй выставка. Цига хьажа воагIачоа наIарах дIачувоаллача хьалтеха йоаллаш корайоагIаргъя сийрдача басаращца язъяь «Дунен сурт дехк бераша» яха вывеска.

Зале йоагI-йоагIача моттигашка, басараш бе-бе хилар теркал а деш, хьалтеха доахк хоза кийчдаь балхаш. «Къона художник» яхача студе шин шера баьча балла отчет лоархIалуш я выставка.

Берий дукхагIа дола балхаш космоса хетадаь да. Укхаза къаьгагIа хьагу берий фантази. Алхха цхьаща басарах мара пайда ца эцашехьа а цар «Леоновски» дараш санна язду шоай балхаш.

Гуччахьа а бера оамалагIа а дехкад «Грибы» яха Туркина Нинай «Сигала ва ворхI», яха Бережной Сережай, «БIаьсти» яха Алиханов Руслана, Х. Гандолоева, Карацуба Элика, Артемьев Женяй, Котельников Сергея сурташ.

Цу даькъе профессионалаш хила дага болаш дийкха да кхыбарий сурташ.

Ханна доккхагIа долча берий, 16 шу даьннача Гадаборшев Ахьмада Дергачев Миший, кхычар из уйла кхоачашхургья, хIана аьлча цхьа шу даьннача гIолла цу студера чакх а баьнна шоаш болх бе болалургба уж.

Цхьабакъда, 12 шу мара доацаши кхы а кIезигагIа ха йолаши болча Рыбалкин Вовас, Ставцев Павела, Скрипов Сережас, кхыбараша санна болчар «шоай юхь» йолча тайпара йитача бакъахьа хургья.

Сурташ массе оагIорахьара дика дехкаш хиларца белгалвоал Гадаборшев Ахьмад. Цо шийговзал ди тIехь тоаеш хилар холу. Нагахьа санна «Малх боаца Вьетнам» яхача цо диллача сурташ акварельни басарех пайда эца цунна ца ховлга, басар лаха гIерташ из хилар вайна гуш даьле. «Хьалкара отрядаш» яхача балха тIара вайна холу доагI-доагIа басараш юкъекхахьа из волавенна хилар.

БIаьстен хозал бочача басаращца, тIехдикача перспективаца хьахьокха вIаштIехьдаьннад Дергачев Мишай «БIаьсти» яхача сурта тIа.

ХIанз а массава вац акварелацеи тушевой басаращеи болх бара техниках пайда эца ховш.

Ала дезаш да, композиционно харцахьа баь цхьаккха болх выставке ца хилар.

Цу даькъе доаха толамаш «Къона художник» яхача студе кулгалхочун Владимир Михайловича Реутова хьинарца дувзаденна да.

Керттера лерхIар — живописа берий безам тIабохийтилга — студе вIаштIехьдаьннад. Шин шера болх беш дукха хIамаш карагIдаьннад нов. Реутовна. Студейцаша дIахо кхы а дукхазза кердача балхашца гIадбугаргхиларга догдаха мегаргда, аьнна хет сона.

Х. АКИЕВ.

Планета тIарча берашта—машар

ХIара дийнахь, хIара сахьата, хIара минута йоккха тамаш йоссЛаьттан тIа — дунен чу воал керда саг. Берех йоал даим ховха латта адамлен бIаьсти, вай кхоане, вай тIехьале. Уж да вахар хаддацзеи бух боацашв хилар чIоагIдеш, вахара эстафета дIахьалхашкахьа кхахьа езараш, даьша леладаь гIулакхаш дIахо кхахьа дезараш.

Эгара бочагIа, общества эгара хьалкарча эргIанна йоакхо еш йола класс а хийна дIаьттад берaш СССР-е.

Бераш ишта леладе аьнна васкет даьд вайга Ленина. Цун васкеташта тешаме йолча Коммунистически парте декхар а даь шийна хьалхашка оттадаьд хIара бера иразаш дола берал Iадашдара, из сийлахь-доккха дагалаьттар кхоачашдара хIама кходац.

Даьхе дукхаезаргйолча, идейно цIена: сийлахьча нравственни идеалашта тешаме хургдолча уйланца тIехьа тIадоагIа ноахал хьалкхеделга вайцига коммунизм хьалъярах дIадакха йиш йоаца дакъа санна лоархIаш да.

Вай деррига бераш деша дагIа, дерригаш а лораша бIарг локхаш хьалкхув, воспитателашеи педагогашеи йоакхо еш да. Детсадашкеи яслешкеи ух 9 миллиони 300 эзари бер, хIара денна парта тIа Iохое 49 миллиони 40 эзари кIаьнки йиIиги.

Берий стадионаша, театраша, библиотекаша, къонача натуралистийи техникийи станцеша, пионерий дворецаша вай берашта новкъостал ду тайп-тайпара хьашташ кхоачашде, массе оагIорахьара тоаденна, низ болаш, чIоагIденна долаш хьалкхе, хIама довзара иразаген творчестваген кхача.

ИйслагIча пятилетка шийн камаьрша совгIаташ дахьаргда берашта — керда школаш, детсадаш, стадионаш, санатореш, пионерски лагераш, керда сакъердамен дикеи книжкаш, спектаклаш, кинофильмаш.

Пятилетка шерашка дикка лакхлургья общественни потребление фондаш. КПСС XXIV съезде Отчетни доклад еш Л. И. Брежнева ма аллара, «из ахча медицински гIулакхаш дIахо тоадарга, образовани дегIайоалаярга, кхуьш йоагIача тIехьенна кхетам баларга гIоргда». 1971—1975 шераш-ка СССР халкъа боахам дегIабоалабара пхе шера планах йолча XXIV съезда Директиваашка оттадаьд хIара дезайхчоа тIайоагIа доход бетта юкъера лаьрхIача 50 сомал тIех йоацача дезалерча берашта пособеш телга; цамогаш долча бера гIулакх дара мах телаш дола денош алсамдоахилга; болх беш болча беррига кхалнаха берагIа хиларахи бер даьчул тIехьагIеи телача отпускех цар къахьегача стаж мел яле а диззача алапе боарам тела.

Бер — дега гIозале дегаоидало я. Цхьабакъда из ишта гIайгIа е езаш, бехктокхам тIабожабеш а да. Духхьал кхуьш йоагIача тIехьен кхела хьалхара кIоарга бехктокхам тIабоссаро хьадхадаьккда да хIара шера 1 июне белгалдоахаш дола Дунен халкъашта юкъера бераш лорадара ди оттадар. Бакъдар аьлча, цу тайлара ди эшаш да, хIана аьлча вай планете кхы а да наполмови бомбаех, моцалах, лазарех, адам гоама долаш йолча бIехача пропагандах, расистски идеех лораданза дарг-доаца бераш.

ТIемаш, эксплуатаци, къел лоаттаеш йолча империализмо доккха зулам ду эггара хьалха берашта хьалхашка. США империализма агресси я Вьетнама, Лаоса, Камбоджа эзараш бераш чудаха тхов - кIийле йоацаш дитар, нарех бой даьр. Капитализм я берий къахьегама эксплуатаци ер, социальни нийсхо ца лелаярах шоай зIамигача лаьшка Iазап оз йитар.

Машаран демократени тIехьа мел латтаращца цхьана советски наха шоай протеста оаз вайю американски империализмо Индокитае цIий мехкадеча агрессена дуьхьала. Гаргарча Малхбоалене нийсхо йолеи чIоагIа машар оттабаран тIехьа.

Маьрша сигале хийла ерригача планета берашта тIа!

(**АПН — «Здоровье журнал»**).

КЕРДАЧОА—ШЕРРА НИКЪ

Советски Iаьдал латтачя шерашка хьахинна дерригача халкъа юкъара цIейш, прогрессивни обрядаши традицеши органически дувзаденнад Сунженски района культпросветучрежденей вахарцеи гIулакхашцеи. Кхийнарашта паспорташ дIателга. Советски Эскаре гIулакх де болхараш накъабоахилга, духхьашха мари сесаги хинна вIашагIкхийттарашта, керда лаьча берашта торжественно регистраци елга цIей санна деза деш, къаьст-къаьстача наьхен дезалийи вахаре хинна ца Iеш, ишта ерригача юрта вахаре я йоккха событи санна чакхдоах юрташкарча культура цIеношка, клубашка.

Кердача, прогрессивни мел долча хIамаша безам тIаувз шоашта. Хоза баха а хозача, дикача хIамашца шоай вахар дIадоладе а безам ба наьха, къаьстта кагирхой.

Бокъонца ишта из дага долаш лаьрхIар Оалкамарча 8 шера школа къонача хьехархочо Хамхоев Махьмадеи Мужечарча хIамаш тегача филиале хIамаш тегаш йолча Цечоева Лидаси шоаех мари сесаги хилар кердача тайпара белгалдаккха. Ишта, дукха ха йоацаш хьатIаэттар дукххача хана денз сатийса из деза ди.

Деза цIей долаш санна кийчъяь я Оалкамара клуб, башха-дика шу, оттадаьд истолаш тIа, го баьккха латташ зизаш а долаш, клуба чу гIолла сцене бодача наькъ тIа кIувсаш дада, цар тIа гIолла гIа боахаш дIаболабергба къонача марей сесагеи шоай дIахо цхьана хургдолча вахара никъ.

Эздийча IаьдалагIа кийчвенна зIамита саг ший доттагIашца легковой машинаца нускал доаладе вода. Дукха ха ялалехьа клубе юхакхоач машина, зIамигача саго шийнускал хьаарадоаккх машина чура, вайнаьха IаьдалагIа форма йийха да из. Новкъостийи подругаши шоаица а болаш, духовой оркестр лекхаш вайнаьха ашараш а йолаш, хьалхашка тувсаш зизаш а долаш клубе дIачу болх уж.

Къонача мареги сесагеи юрта Совета секретара хоатт: «Бокъонца шоайла дага а даьнна мари сесаги хила лаьрхIа дий шо?» «Да» — жоп лу зIамигача саго. «Да» — жоп лу нускало. Цул тIехьагIа марей сесаген кулгаш а яздий чIоагIду шоай пхьана бахаргхилар. Райисполкома цIерагIа керда хиннача марай сесаган-ловца боакхх исполкома инструктура нов. Т. Т. Хашиева, культура отдела заведующе нов. З. В. Февралевас, Мужечарча юрта Совета председатела нов. М. Б. Аушева, Первомайски зональни культура ЦIен директора нов. В. И. Гатиева. Массе оагIорахьара хьахоз уж даькъала беш цар новкъосташа, подругаша. Оалкамарча бархI шерарча школерча коллегаша, юртарча наха доаха ловцаш.

Къоначар дIадоладаь из гIулакх кхычарна кхетам балара боккхача лоархIаме хилар кхета а деш, лоамаи юрташка ца хулача тайпара дола из саг йоалаяра кийчо ергйола комисси вIашагIъеллар. Цу йоккха йоацача комиссе членашта юкъе дIа - хьа дийкъар цар декхараш. Бе безаш хинна болх боккха бар—помещени хоза кийчъяр, пандарчаш, илленш, халхараш вIаштIехьлахар къонача марай сесаган дала совгIаташ эцар, хIаьта керттердар, саг йоалаеча дакъа лацара юрта баха нах къаьстта а кагирхой мамогга дукхагIа юкъеозар.

Цига белгалдаьнна хIама дар, ловзар чакхдаьннaчул тIехьагIа тайп - тайпара ханаш йолча IахадIахо йодача хана укх тайпара вIаштIехьдаха деза саг яр ягар яхаш даь къамаьлаш къаьстта чIоагIа дувцар, къаьнара Iаьдалаши гIулакхаши лелалераш-ца лаьрхIа къовсам лоаттабанза барг ца хилар, нускалах урдув телар. кхенза йола йиIигаш маьре ахийтар, зIамига саган йоIан безам юкъе боацаш; сесаг йолча сагага маьре ахар санна дола ийрча гIулакхаш вайнаха юкъера дIадаханза дарг ца хилар.

Культучрежденей болхлой, комсомольски активистий, партийни советски болхлой декхар — цу тайпарча гIулакхашца майрра къовсам лоаттабар, халкъа прогрессивни Iаьдалаши гIулакхаши хестадар, советски обычеши обрядаши хьаяр а наьха быта уж юкъевхахьар а.

Дукха ха хьалхагIа денз хьаша да дика тIаэцаш хиларах цIи хеза да нохчийи тIалгIайи къамаш. Из гIулакх хIанз а царех доаллаш да. Цар хьаллоац йоахараш, тешаме ца хилар, лечкъораш дар. харц лер, тийша болг лелабар гоама долаш йола традицеш.

Массаьара гIулакхаш а хинна дIаэтта доттагIали хьоашали лeладар, къонахчал долаши майрен хилар, вай кагирхой белгалагIа йола оамалаш я. Уж дика гIулакхаш вай хана тIа - тIа дукхагIа дегIаухаши хьаллоацаши да, хIана аьлча вай мехка шерра никъ бенна вай обществана зуламе йола шира обычеш дIа а яьха, керда традицеш, халкъашта юкъерча доттагIала, патриотизма традицеш лелаяра.

Цу гIулакха боккха болх чакхбоахтха Сунженски районе. ХIаьта а, цкъаза нийслу цу балхах дош ца хеташ, цунна новкъарле еш бола нах. Царца машар хила йиш яц.

И. СУЛТАНОВА,
Оалкамарча библиотека заведующа.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

СИЙЛАХЬ ЦIИ ЕННАЙ

Профессионально - технически образоване даькъе дика хIамаш карагIдувларах РСФСР Лакхехьарча Совета Президиума УказагIа РСФСР профессионально-технически образоване заслуженни хьехархо яха сийлахь цIи еннай Бриль Роман Давыдовича — Нохч-ГIалгIай АССР къаьстача профессионально-технически училища директора.

Гайдара цIерагIа клуб

Грозне цхьоалагIча микрорайоне вIашагIъеллай Гайдара цIерагIа клуб. Цу чу кийчъяьй В. И. Ленина вахарах, балхах лаьца стендаш, турпалаш хиннача пионерех иразерча бералах йола стендаш. Клубе ишта болх беш я берий библиотека, берашта лаьрхIа тайп-тайпара ловзараш да, музыкальни инструменташ я.

Дика тоаьча клубе долаш да берий самодеятельность дегIайоалаяра мел эша хьалаш: сурташ дехка, спортивни яхьаш чакхъяха и. кх. дI. Бераш коллективно кино, театре, походашка ух. ХIаьта цкъа г. Пятигорске баха хилар уж Лермонтова вахарца ювзаенна йолча моттигашка.

С. ВОРОНИН.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ МУЗЫКАЛЬНИ УЧИЛИЩЕ ДЕША ДIАИЙБУ

Нохч-ГIалгIай музыкальни училище 1971—1972 дешара шера деша дIаийбу хьалхарча курсе укх специальностегIа:

Фортепьяно — дийнахьарчеи сайрийнарчеи отделенешка.

Мерз бола инструменташ — (чIондарг, альт, виолончель, контрабас).

Духовой инструменташ — (тромбон, труба, валторна, гобой, кларнет, флейта кхыяраш).

Хоровой дирижировани — дийнахьареи сайрийнареи отделенеш.

Нохч-ГIалгIай отделене укх специальностегIа:

Илли алар.

Халкъа инструменташ — (дахчан пандар, чIондарг, кхыяраш).

Музыкальни училище дIачуэц йиза йоацача юкъерча е юкъерча школа юкъера образовани йолаш а дIачуэцача хана хоатта экзаменаш дика дIаенна а бола 14 шерагара 30 шерага кхаччалца (вокальни отделене деша боагIараш — 18 шерагара 25 шерага кхаччалца ха яьнна нах. Фортепьяно, мерз болча инструментий- халкъа инструментий (кл. баян), музыка теоре- хоровой дирижироване специальностагIа деша боагIараш музыкальни школа боараме дийша хила беза.

Заявленеш хьаийю 1 июнера 30 июне кхаччалца.

Хьачуэцара экзаменаш хоатт 1 июлера 15 июле кхаччалца.

Музыкальни училища дирекци.

Доазол дехьара фотоинформаци

СЕНЕГАЛ. Дакар хозахета лархIац аффински столицях хозагIчарех. Городской панорамаца хоза товш тарлу хIанзара зданеш.

СУРТА ТIА: Рум яха авеню—Дакаре центральничарех цаI.

Ю. Житковске сурт.
ТАСС фотохроника.

Базар—ахархой бытах дIахада йиш йоаца дакъа да Эфиопе. ДоттагIий вIашагIбетталу, салоIа, сакъерда моттиг я из, укхаза дохка а дохк, ий а ду доахаи, цIокий, ялат.

СУРТА ТIА: цхьан юрта базар уьтта моттиг.

В. Васильева сурт.
ТАСС фотохроника.

ЮРТА БОАХАМА КЪАХЬЕГАМХОШТА

Кепатеха ара а даьнна подписчикашта дIакхухьийташ да РСФСР юрта боахама Министерства «Сельские зори» яхача журнала аргIанара майски номер.

Къилбаседа Кавказа Iаьржача лаьттай центральни района хьалха латтача колхозий, совхозий, бригадай, фермай, звеной балха опыт ювцаш дукха пайдане материалаш корайоагIаргья журнал дешараштa цу тIа.

ХIара бетта арадувлача журнала майски книжка хьаделл «КПСС XXIV съезда решенеш — вахаре» яхача передовой статьяца.

«Парте оттадаьд — из кхоачаш дергда» яхача рубрикана кIал кепатеха я Къилбаседа-ХIирий автономни республика Министрий Совета председатела О. Басиева язъяь «Къилбаседа-ХIирийчен керда рубежаш» яха статья.

КIоарга чулоацам болаш статьяш кепатеха я «Керттера теркам—ялата» яхача рубрикана кIал а. Ишта царех я Краснодарски крайисполкома председатела заместитела Н. Елисеева язъяь «Дута леладара интенсификаци удобренеши» яха статья. Къаьстта масалаш а доаладеш авторо хьахьокх дуга дIадувча кхашка минеральни органически удобренеш товсар мел лоархIаме да, цу гIулакхо цу лоархIамеча культура хьувкъам мел лакхбу. Къаьстта дукха пайда эпаргба цу статьях Нохч - ГIалгIайчен, Дагестанерча дуга кхедераша. Шоай балха юкъе доаладе мегаргдолаш дукха пайдане хIамаш корадоагIаргда царна цу тIа.

Чулоацам кIоарга болаш я «Микробиологически синтеза продукташ—хьайбай доакъара» яха Кубански юртбоахама института профессора И. Ткачева язъяь статья. Хьайбаш леладерий теркам тIаозаргболаш я Краснодарски края Ленинградски района «Искра »совхоза керттерча зоотехника А. Бражникова «Ферма — автомат» яха статья. Цу тIа ювцача ферме деррига а балхаш автоматаша ду, из ферма вай юртбоахама кхоане я.

Журнала тIа кепатеха я Нохч-ГIалгIайчен авторий материалаш а. Журнал дешарий теркам тIаозаргболаш я «Грозвино» производственно - совхозни объединене керттера агроном Ф. Хилькои экономист А. Каламбети автораш бола «Машинаш комсий плантацешка» яха статья.

Майски номер тIа сезонии консультацеш телача миIинге сомий бешамаш, комсаш лелаерашта корайоагIаргья хIанз царна пайдане хургйола материалаш. Ишта царна ховргда сомийи комсийн бешамашка малагIа балхаш чакхдаха деза.

Кердача пятилетка хьалхарча шера кхашка лакха хьувкъам кхебара, хьайбай продуктивность лакхъяра гIо дергдола кхы а дукха материалаш корайоагIаргья журнал дешачарна.

Белгалде безам ба 1971 шера хьалхара ах шу чакхдоалаш латтилга, цунца чакхъяргья журнала ах шера яь подписка а. ХIанз шоллагIча ах шера йола подписка йолаеннай, из вицвенна висачоа дагадохийт журнала редколлеге.

С. ЧЕРВОНЫЙ.

ХАОТТАМ

Тахан хувцалуш морхаш а йолаш, йоачан а йоацаш, малхбоалехьара гIаьххьача боараме, цкъаза чIоагIа мух а хьекхаш ха хила а фегара температура республике гIолла 21—26. Грозне 23—25 градус йIовхал йолаш хила а тарлу. 2-ча июнера 5 июне кхаччалца хувцалуш морхаш а йолаш, цхьаццайолча моттигашка юкъ-юкъе догIа а делхаш, ди а къувкъаш, хаьдe лостам боацаш гIаьххьача боараме мух а хьекхаш ха хила а фегара температура бийсашка 8—13, деношка 18—23, къулбехьарча районашка 15—20 градус йIовхал йолаш хила а тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

Хьажа, ладувгIа

1 июнь

ТЕЛЕВИДЕНИ:

10.45 — Берашта дола фильм. «Анютина никъ» яха художественни фильм. 12.10 — Художественни самодеятельноста довкъашхой концерт Волгоградера передача. 17.15 — Дешархошта. Дека хьо, тха илли. 18.00 — Кердадараш. 18.15 — Миллионий Ленински университет. Шийна тIадиллача гIулакхах хIара коммуниста бехктокхам лакхбара хьакъехьа КПСС XXIV съезд. 18.45 — Телевизионни кердадараш (гIалгIай, эрсий меттала). 19.10 — «МоллагIа дола истори» яха фильм. 19.20 — Керда, прогрессивни дар котдувл. Техника эргаяьккха тоаю машинаш хьаераша. 19.30 — Киножурнал. 19.40 — Хьалха латта опыт — массанена «Коминтерн» колхова жа леладераш болча. 19.50 — Шоана, бераш. 20.05 — Дунен халкъашта юкъера обозрени. 20.15 — «Гаьнарча точка тIа» яха художественни фильм. 21.30 — Илли доах Паччахьалкхен Воронежски эрсий халкъа хоро.

РАДИО:

6.30 — Юрта Iуйре 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий». «Комсомольское племя» газетий обзор 7.28 — «Сердало» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Ирза дола берал» яха музыкальни передача (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — «Даьхен аренашка» яха передача. 16.25 — «Халкъа кандидаташ» яха корреспонденци (эрсий меттала). 16.40 — Пятилетка хьалхара шу. Промышленноста болхлошта. (нохчий меттала). 17.00 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала) 17.15 — Вай индустриальни мохк эрсий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Москва. 18.10 — Машарахи къахьегамахи долча иллеи концерт (нохчий меттала). 18.40 — Москва.

2 июнь

ТЕЛЕВИДЕНИ:

17.15 — Дешархой искусства фестиваль. Концерт. 18.05 — Дешархоштеи, зIамагIболча дешархоштеи. ЗIамигача оахкарех берашта. Ленинградера передача. 18.35 — Спортивни дневник. 18.45 — Киножурнал. 18.55 — Хоржамашта накъадолхаш. Телевизионни агитпункт (нохчий меттала). 19.05 — Телевизионни кердадараш (нохчий, эрсий меттала). 19.25 — Хоамаш, реклама. 19.30 — Футбол. СССР сборни (олимпийски) Голландe сборни (олимпийски). 20.15 — Шоана, бераш. 20.30 — Футбол. 21.15 — «КIай бийсаш дIаккхуьхьаш» яха художественни фильм. 22.40 — Эрсий операшцара сценаш.

РАДИО:

6.30 — Юрта боахама знаней школа. (эрсий меттала). 6.45 — Ашараш. 6.50 — Хоамаш. 7.00 — Москва. 7.20 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.28 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.35 — Москва. 8.15 — Передачай программа. 8.25 — «Коммунизма новкъа Советски общества дIахоихара лоархIамерча этапе иисдагIа пятилетка» яха беседа (гIалгIай меттала). 8.40 — «Къона тIехье» (гIалгIай меттала). 9.00 — Москва. 16.00 — Передачай программа. 16.05 — Хоржамашта накъадолхаш. «Халкъа кандидат» яха очерк (гIалгIай меттала). 16.20 — «Мехкашкеи континенташкеи гIолла» яха беседа. (нохчий меттала). 16.35 — Пятилетка боаха гIа. Промышленноста болхлошта (гIалгIай меттала). 16.50 — Кхалнаьха советий йоакхонаш (нохчий; меттала). 17.00 — «Юртара вахар» (нохчий меттала). 17.30 — Керда хоамаш (нохчий меттала). 17.45 — Керда хоамаш (эрсий меттала). 18.00 — Москва. 18.10 — Къахьегама ди дIадаьккачул тIехьагIара концерт (эрсий меттала). 18.40 — Москва. 19.30 — «Къонал» (гIалгIай меттала). 20.00 — Халкъа иллиалархой яхача циклацара музыкальни передача (нохчий меттала). 20.30 — Москва.

КОДАМ

Нохч-ГIалгIай книжни издательства коллективо чIоагIа хала а хеташ кодам бу издательства болхлочунга Мальсагова Османа Любайга цун воI

Махьмад

кхалхарца дувзаденна.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, Ленина улица, (11 3.гIа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-96; редактора зам.—3-39-11; бехктокхама секретара — 3-34-38; партийни вахарен, культуран, промышленностен отделий — 3-42-30; юрта боахама отдела — 3-42-28; письмой отделен бухгалтерен — 2-60-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революце проспект, 7/84.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Ленина, 11 (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-96; зам. редактора — 3-39-11; ответственного секретаря — 3-34-38; отделов партийной жизни, культуры и промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства—3-42-28; отдела писем и бухгалтерии — 2-60-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции, 7/84.

СФ05107. Заказ № 5363.